N°. 38. Donderdag 19 September 1912. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De Troonrede.

De door H. M. de Koningin uitgesproken rede bij de opening der Staten-Generaal bevat ditmaal, behalve de gebruikelijke tirade betreffende de lofwaardige wijze, waarop burgerlijke en militaire landsdienaren zich van hunne taak kwijten, slechts de volgende twee zinsneden op de Koloniën betrekking hebbend:

„Met dankbaarheid mag worden vermeld, dat de algemeene toestand in Oost-Indië in velerlei opzicht reden tot tevredenheid blijft geven. De West-Indische Koloniën werden geteisterd door een langdurige droogte, ten gevolge waarvan inzonderheid de bevolking der Benedenwindsche eilanden van de Kolonie Curaçao in zorgvolle omstandigheden verkeert.

„Een wetsontwerp zal U worden aangeboden tot geleidelijke opheffing van de in Oost-Indië op hoog gezag ingevoerde koffie-cultuur."

Geen wonder dan ook, dat de groote dagbladen bij hunne bespreking dezer troonrede weinig woorden wijdden aan Oost- of West-Indië. Alleen het Alg. Handelsblad geeft een eenigszins uitvoerige beschouwing over de koloniale paragraaf en schrijft:

„Ook ten aanzien van de koloniën is de openingsrede zeer sober gesteld.

Werd ten vorigen jare nog gemeld, dat in Oost-Indië in ruime mate te wijzen valt op welvaart en voorspoed, thans heet het, dat de algemeene toestand in Oost-Indië in velerlei opzicht reden tot tevredenheid blijft geven.

Dit schijnt te wijzen op een minder optimistischen blik. Terwijl echter ten vorigen jare bedoelde passus slechts den economischen toestand behandelde, die ook, nu zeer zeker, ondanks vele tegenvallers bij den rijstoogst op Java, reden tot tevredenheid blijft geven, wordt thans de algemeene toestand in beschouwing genomen.

Dat er dan nog wel enkele duistere plekken zijn waar te nemen, is — men denke slechts aan de Chineezen-relletjes en de houding van een deel der Chineesche gemeente in Indië — duidelijk.

Die voor Indië hoogst belangrijke quaestie had wel eenige aandacht verdiend, al ware het alleen om het ons goedgezinde deel der Chineesche gemeente te overtuigen, dat de zaak niet door het opperbestuur en bagatelle wordt beschouwd.

Uit de tweede alinea der openingsrede valt af te leiden, dat bedoelde quaestie geene wijziging heeft gebracht in den vriendschappelijken aard onzer betrekkingen met de Chineesche regeering.

Het in uitzicht gestelde wetsontwerp tot geleidelijke opheffing van de in Oost-Indië op hoog gezag ingevoerde koffiecultuur werd reeds ten vorigen jare door den Java-Bode aangekondigd. Dit blad bevatte het bericht, dat de instemming van het opperbestuur was verkregen op de reeds geruimen tijd door de Indische regeering gedane voorstellen tot algeheele afschaffing der gouvernements-koffiecultuur.

Hoezeer niet geheel onverwacht, met het oog op den kwijnenden toestand dier cultuur, maakt het bericht met zijn nu gevolgde officiëele bevestiging een einde aan verwachtingen eener herleving dier cultuur op nieuwen grondslag.

Nog ten vorigen jare bij de behandeling der Indische begrooting voor het loopende jaar, werd dit punt van socialistische zijde ter sprake gebracht, en eene gouvernementskoffiecultuur met vrijen arbeid bepleit. De minister kon hieromtrent geen toezegging doen, doch zeide, dat, indien wordt overgegaan tot opheffing der gouvernements-koffiecultuur, er zeker ook gelegenheid zal zijn voor Inlanders om voor eigen rekening verder de cultuur te drijven en men ze daarbij behulpzaam zal kunnen zijn.

Nu zal dus weldra die opheffing een feit zijn en daarmede het laatste overblijfsel zijn verdwenen van een stelsel, dat in 1830 door Van den Bosch werd ingevoerd en niet geheel ten onrechte aan onzen goeden naam als koloniale mogendheid veel afbreuk heeft gedaan.

Dat de zin omtrent de West-Indische koloniën niet zeer gunstig zou luiden, was te verwachten. En dat geen maatregelen worden in uitzicht gesteld om de toestanden daar te verbeteren, men zal er de regeering, gelet op de oorzaken der malaise, zeker geen verwijt van kunnen maken. Hier schijnt, speciaal wat Curaçao betreft, voorloopig vooral op onze hulpvaardigheid te moeten worden gerekend."

De Nederlander en De Residentiebode maken een opmerking over de opheffing der koffiecultuur.

Eerstgenoemd blad schrijft:

„En een punt van gewicht voor Indië voornamelijk, is de toezegging dat zal worden voorgesteld om over te gaan tot geleidelijke opheffing der Gouvernements-koffiecultuur, waaromtrent jaren lang wenschen in de Tweede Kamer zijn geuit. Reeds in 1892 heeft de latere Minister Cremer verklaard, dat er haast was bij hare verdwijning, doch als Minister verklaarde hij de inkomsten voor de Schatkist niet te kunnen missen, en de zaak bleef zooals ze was. Minister Idenburg, thans Gouverneur-Generaal, verklaarde in 1909 dat „aan spontane opheffing niet kon worden gedacht", doch bleek iets te gevoelen voor een Gouvernements-cultuur in geheel vrijen arbeid, gewone Staats-exploitatie dus. Of het dit denkbeeld is, dat de Regeering wenscht te verwezenlijken, zal moeten worden afgewacht.

Laatstgenoemd blad is ingenomen met de toezegging, want: „Immers sinds menschenheugenis was het stelsel der op hoog gezag ingevoerde koffiecultuur gewogen en te licht bevonden."

Daar het koloniale beleid, wat de groote lijnen betreft, beïnvloed wordt door de Nederlandsche politiek, komt het ons voor, dat het niet van belang ontbloot is hier een kort pers-overzicht betreffende het oordeel over de troonrede in het algemeen te doen volgen:

Nieuwe Rott. Courant:

„Zeer enkele paragrafen trekken meer in het bijzonder de aandacht.

In de eerste plaats wel die, waarin wordt medegedeeld, dat het rapport der staatscommissie voor de grondwets-herziening bij de regeering onverwijld een punt van ernstige overweging heeft uitgemaakt, en dat, als gevolg van die overweging, wellicht nog „in den loop van dit kalenderjaar", voorstellen tot herziening van onze hoogste staatswet der Staten-Generaal zullen bereiken. De door ons aangehaalde woorden duiden erop, dat de regeering veel haast maakt met dit werk, dat dan ook, naar vroeger gemeld werd, reeds eenigen tijd bij den Raad van State aanhangig moet zijn. De regeering vindt thans blijkbaar de indiening van voorstellen tot grondwetsherziening urgent. Voor de nieuwe redactie der kiesrechtartikelen heeft zij binnen enkele weken de tooverformule gevonden, waarover de staatscommissie zoo langen tijd heeft zitten dokteren zonder haar te ontdekken. En eenmaal zoover, gaat zij met haar bundeltje ontwerpen in versnelden pas naar de Kamer.

Minister Heemskerk heeft niet altijd zulk een ongeduld aan den dag gelegd, om Grondwetshervormer te worden. Hebben hem de voorstellen der staatscommissie plotseling de oogen geopend? Of werkt hij met eene voor hem ongewone vaart, gedreven door andere gedachten, dan dat grondwetsherziening om zich zelve noodzakelijk is geworden?"

Nieuwe Courant:

„Verrassingen kon de Troonrede ditmaal niet brengen. In 't vierde jaar van een parlementair tijdperk weet wel nagenoeg een ieder, welke wenschen van wetgevenden aard de Regeering voor den tijd, die tot de opening der stembus rest, nog koestert. Nieuwe ontwerpen van eenigen omvang worden niet meer ingediend of het moest tot vervulling van vergeten beloften of met het oog op het weldra te mobiliseeren kiezervolk zijn. In dit opzicht mag de Troonrede geprezen worden; de massa sedert 1909 opgestapelde, onafgedane wetsontwerpen is trouwens eerbiedwaardig genoeg en behoeft niet te worden vergroot om haar werking bij de komende stembus uit te oefenen. In welken zin, laten wij daar......"

Het Vaderland:

„Vatten wij ons gevoelen aangaande de heden uitgesproken Troonrede samen, dan domineert bij ons de indruk, dat wij onder deze Regeering steeds verder naar het conservatisme afzakken, en dat in alles tweeërlei element zich verraadt: de overheerschende invloed van den leider, wiens leiding niet openlijk mag worden erkend, en de stembus van 1913.”

De Telegraaf:

„Een regeering, wier vier-jarige periode teneinde spoedt, doet altijd denken aan sommige huisheeren, die tegen den tijd, dat het contract met hun huurders afloopt, beloven de sinds jaren lekke goot te repareeren, het verfomfaaide behangsel door een frisch patroon te vervangen en de geelberookte plafonds te stucadooren.

De schoone stoet van nieuwe wetsontwerpen, die aangekondigd worden, neme men dus niet al te ernstig. De habitueele dronkaards behoeven zich niet ongerust te maken — ze kunnen zich met gratie dood drinken, en de gemeentelijke ambtenaren kunnen in gelatenheid sterven — hun pensionneering zullen zij niet beleven, nòch die hunner weduwen en weezen, wat eenigszins meer voor de hand ligt.

Van al 't overige is alleen dit de aandacht waard: dat 's Rijks financiëele toestand „zich voorshands niet ongunstig laat aanzien”, wat in minder protectionistische termen beteekent, dat hij rooskleurig is en dat „het voorstel tot dekking van de voor 's lands schatkist uit de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van invaliditeit en ouderdom voortvloeiende kosten”, kortweg op z'n protectionistisch „tariefwet” geheeten, nog dit zittingjaar in behandeling zal komen. Tenzij ook dit laatste niet ernstig is te nemen — dit ministerie is immers nog altijd het jolige? — en de regeering haar opvolgster laat zitten voor de moeilijkheid om de kosten, voortvloeiende uit enz. te dekken op andere wijze dan door de invoering van een tariefwet. Een liberale regeering in die richting aan het werk te zien zou niet oninterressant blijken te zijn......”

De Tijd:

„Met 's Rijks financiën staat ook in nauw verband het aangekondigde gewichtige ontwerp tot geleidelijke opheffing der Staatskoffiecultuur in Oost-Indië.”

....

„Van de beide Kamers, vooral van de Tweede, zal dit jaar veel worden gevorderd. Onder leiding van een nieuwen president zal zij in haast onafgebroken zitting de meest belangrijke wetsontwerpen te behandelen hebben. Van harte is het te hopen, dat het niet alleen op den voorzitterszetel, ook in den boezem der vergadering niet ontbreke aan zelfbeperking en beleid, opdat met welwillende samenwerking worde tot stand gebracht, wat door zoo velen zoo gaarne nog van deze Regeering verlangd wordt.”

De Standaard:

„Meer nog dan vorige jaren is de troonrede mat van toon en in stijl nuchter. Doch dit is een taalquaestie, die niets ter zake doet. Bij een politieke rede is de politieke inhoud hoofdzaak, en die kon niet beter.

Werkplan en promesse saamgevat, maakt in deze Troonrede een uitstekend geheel. Het zou moeilijk zijn te zeggen, wat er nog aan toe ware te voegen geweest, en evenzoo ware niet licht iets aan te stippen, dat zonder schade had kunnen gemist worden. Deze rede geeft juist wat ze geven moest, en verraadt de zelfbeheersching van een Kabinet, dat door een gestie van straks vijf jaren zich vast in het zadel voelt, en geen woord ten beste geeft, dat niet helder doordacht is.

....

Ook Justitie, Waterstaat en Koloniën stellen nieuwe ontwerpen in 't vooruitzicht. Nu, daar komt dit jaar toch zoo goed als niets van. Maar er blijkt dan toch opnieuw uit, wat ijver den arbeid op de Departementen bezielt.

Van een antwoord op deze Troonrede zal wel geen sprake zijn. Vooral dit jaar moet tijd voor de Begrootingsdiscussiën gespaard. Maar hiervan zijn we zeker, dat de drie groepen Rechts in Pers en Kamer het Kabinet voor deze Troonrede dankbaar zijn.”

De Koloniale Begrooting voor 1913.

I.

Het ontwerp van een begrooting bestaat uit maatregelen, cijfers en toelichtingen. Deze laatste vormen het aangenaamste gedeelte der lectuur, maar zijn toch slechts de saus, die de gerechten den gewilden smaak moet geven; wat men krijgen zal wordt in de onderwerpen en de geraamde sommen aangegeven. Wie zich echter verstout uit die getallen- conclusiën te putten van algemeene strekking, wie uit inkomsten en uitgaven wil opmaken of 1913 de koloniale kas zal plukken of stijven, wie zich een denkbeeld wenscht te vormen over de deugdelijkheid der ramingen, zal bedrogen uitkomen, indien hij meent uit die maatregelen en cijfers een betrouwbaren leiddraad te kunnen samenstellen. Het verlangen om de Indische begrooting spoedig in behandeling te kunnen nemen in de Tweede Kamer doet haast zetten tot het zoo vroeg mogelijk verschijnen ervan. Dit jaar mochten we het ontwerp reeds den 7den September in handen krijgen. Vóórdat wij een week verder waren kwamen echter al twee nota's van wijzigingen vrij belangrijke verhoogingen en eenige verlagingen aanbrengen, waardoor het voor 1913 geraamde totaal met ruim 5 ton stijgt, en die b.v. een geheele reorganisatie van de bestuursinrichting ter Westkust van Sumatra en een zeker niet-onbelangrijke positieverbetering der onderwijzers aan de inlandsche scholen betreffen. Bij deze nota's zal 't niet blijven. Alvorens het ontwerp in openbare behandeling komt zullen nog meer veranderingen verschijnen, en nadat het tot wet verheven zal zijn zullen andermaal wijzigingen aanhangig worden gemaakt; zóó staat ook thans nog een aanvulling van de begrooting voor 1912 op de agenda der Tweede Kamer. Dit laatste ziet men bij andere departementen natuurlijk ook gebeuren; voor nieuwe regelingen of instellingen worden wetten gemaakt, die op de vastgestelde begrooting ingrijpen, maar het werkt toch mee om onvastheid te geven aan verwachtingen op de begrooting te bouwen. Van veel meer beteekenis zijn echter de verschillen in de ramingen, waarop onderstaand staatje een kijk geeft (ontleend aan extra bijlage No. 7, I).

Vergelijking van de ramingen en de uitkomsten (+ meer, — minder dan geraamd).

Jaar	Gewone Uitgaven.	Buitengewone Uitgaven.	Ontvangsten.
1905	+ 1,054,207	— 894,546	+ 8,698,257
1906	+ 6,192,969	— 235,847	+ 17,317,979
1907	+ 3,898,765	+ 884,174	+ 18,430,104
1908	+ 9,508,305	+ 66,899	+ 14,907,820
1909	+ 5.972,773	— 428,069	+ 15,948,062
1910	+ 15,392,319	— 2,494,556	+ 25,204,227
1911	+ 12,809,706	— 3,372,542	+ 32,683,549

Zijn deze verschillen meerendeels op zich zelf groot, ook in verhouding tot de totaal-cijfers zijn zij dit. Laat ik, om dit aan te toonen, uit de jaren 1911 en 1912 een paar voorbeelden nemen. De ontvangsten in Nederland werden voor 1911 geraamd op ruim 24 millioen en bedroegen ruim 16½ millioen meer, t.w. *f* 40.651.533. De totaal-uitkomst voor den dienst van dat jaar werd hierdoor ruim 23 millioen gunstiger dan in het ontwerp geraamd was. De eindcijfers voor 1912 wezen, volgens de begrooting, een tekort aan van bijna 33½ millioen. Hierover is niet weinig gelamenteerd; maar nu kan reeds, terwijl de uitkomsten nog slechts bekend zijn over een gedeelte van het jaar, als vermoedelijk gemeld worden, dat dit bedrag ruim 17½ millioen lager zal zijn, en het zal zeker geen verwondering behoeven te wekken het overblijvende nog zeer belangrijk te zien insmelten vóór 't einde van 't jaar.

Wie zich zet tot bestudeering der begrootingscijfers, om daaruit tot gevolgtrekkingen te komen, die den financieelen toestand en het financieel beleid in het algemeen betreffen, mag dus wel de verzuchting slaken, dat hem weinig houvast wordt gegeven. Meer nog dan voor de begrooting van de voorafgaande jaren, geldt dit voor het ontwerp van 1913. Immers mocht iemand eerst weer met eenigen schrik lezen, dat op den geheelen dienst een tekort van ruim 29¼ millioen geraamd wordt, en daarna zich door de memorie van toelichting laten overtuigen, dat dit eigenlijk toch nog een voordeelig saldo van ruim 1½ millioen beteekent, wijl voor „buiten-

gewone uitgaven" ruim 31 millioen berekend is, mocht hij dan ook nog geruststelling putten uit de ondervinding der in bovenstaand staatje voorkomende resultaten, dan zal hij toch nog niet tot een conclusie durven komen, want de door den minister aangeboden begrooting bewaart het stilzwijgen over een zin, die wèl voorkomt in het voor-ontwerp, dat ons uit Indië werd toegezonden. Op blz. 2 van dit Indisch staatsstuk lezen wij: „dat buiten deze cijferbeschouwingen gehouden is een thans nog bij den Minister in overweging zijnde maatregel van verre strekking, die betrekkelijk spoedig de jaarlijksche uitgaven belangrijk zal doen stijgen en die daarom vermoedelijk niet zal kunnen worden uitgevoerd zonder gelijktijdige versterking van de gegewone middelen".

De minister had in overweging! De minister spreekt in de begrooting niet uit, waarop deze mededeeling uit Indië doelt. Zij heeft geen betrekking op verbetering van het onderwijs, bestuursreorganisaties of herziening der rechtspraak, want al deze zaken worden juist mede urgent verklaard los van het raadsel. Zou gedoeld zijn op de versterking van de weermiddelen, vooral ter zee, zooals door de Indische pers is verondersteld? Het is niet waarschijnlijk, daar het een vooruitloopen zou zijn op 't rapport van de voor de defensie der koloniën onlangs benoemde staatscommissie en 't ook niet aan te nemen is, dat hiervoor eenige maanden geleden, toen het marine-beleid nog in andere handen was, reeds een maatregel bij den minister in overweging was. Maar indien 't hierop niet doelt, dan is hiermee toch wèl rekening te houden, want die commissie zal zeker voorstellen doen, die hoog in de papieren loopen, en dit komt dan naast, en bij, en boven den raadselmaatregel. Slaat deze misschien op de toezegging, door den gouverneur-generaal Idenburg uitgesproken ter audiëntie bij gelegenheid van Koningins verjaardag, dat binnenkort de eerste stap gedaan zal worden in de richting van een eigen vertegenwoordiging van Nederlandsch-Indië? Onmogelijk is dit niet, hoewel het dan toch eenigszins verwonderen mag, dat het Indische ontwerp het raadsel opgeeft, dat de gouv.-generaal op 31 Aug. de oplossing daarvan aanbiedt, doch dat de minister bij het in de eerste dagen van September bekend gemaakte ontwerp erover zwijgt en nog geen cent uittrekt om het voor te bereiden. Ook zullen met de invoering van dien maatregel direct niet zoodanige sommen gemoeid gaan, dat dit een bijzonder voorbehoud vergt van gelijktijdige versterking der gewone middelen. Doch indien 't dit ook niet is, dan moet voor die instelling van een eigen vertegenwoordiging toch in elk geval ook weer op het noodige geld gerekend worden.

Waar alles eenerzijds zoo op losse schroeven staat, en waar anderzijds, behalve de memorie-posten, waaraan de begrooting reeds rijk is, nog vele memorie-afdeelingen op een beurt wachten, kan men niet tot een uitspraak komen, of men het optimisme van de regeering over den algemeenen financiëelen toestand mag deelen, dan wel of eerder eenige reden tot bezorgdheid moet bestaan. Die twijfel wordt nog gevoed door de geregeld terugkeerende hooge bedragen voor „buitengewone uitgaven". In de jaren 1902—11 is daarvoor gemiddeld ruim 10½ millioen uitgetrokken, en alleen in 1906 en 1907 (bijlage No. 7 A) werden zij door de inkomsten geheel gedekt, terwijl de Indische begrootingsrekeningen dier 10 jaren een nadeelig totaal-saldo van ruim 56 millioen aanwijzen. In dit cijfer op zich zelf behoeft niets verontrustends te liggen. Daar een groot deel dier gelden gestoken is in irrigatiewerken, spoorwegen, havenbouw en andere productieve bedrijven, kan op toenemende winsten gehoopt worden, maar bij het vele, dat te doen overblijft, waarvan ik het een en ander aanstipte en waarover nog een heele lijst ware op te maken, is uit de beschikbare gegevens, voor wat den algemeenen financiëelen toestand en de waarschijnlijke toekomst betreft, geen conclusie te wagen, die meer dan giskunde kan zijn.

De wisselvalligheid van verschillende inkomsten speelt hierbij een groote rol, maar de gewoonte om lang te overwegen, zoodat omtrent vele maatregelen te laat wordt beslist om ze bijtijds op de begrooting te brengen, èn de neiging om middelen, die op vaster grondslag berusten, toch voorbedachtelijk laag te ramen, draagt er blijkbaar ook toe bij. Dit heet „voorzichtig financiëel beleid", maar deze deugd kan bij te ver doorvoeren, een onvoorzichtigheid worden.

Verschillen zóó groot, dat zij het ondoenlijk maken in de geopenbaarde gegevens een weerspiegeling te herkennen van den werkelijken toestand, kunnen het geloof schokken in de helderziendheid van de regeering, en, men weet, voor het volk is vooruitzien juist een karakteristiek kenmerk van regeeren.

Hiermede is volstrekt niet gezegd, dat deze begrooting geen vaste punten van bespreking of beschouwing aanbiedt; in het onzekere geheel komen stellige verklaringen voor van uitnemend belang. De weg, die de regeering op wil, is voor verschillende onderdeelen aangegeven.

Voor eenige dezer, die in de begrooting als nieuwe voorstellen voorkomen, zal ik in een volgend artikel aandacht vragen.

G. N.

Banaan, Pisang, Bacove.

In het vorig nummer van Het Koloniaal Weekblad deelden wij mede (zie de rubriek Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht), naar ons beste weten de gestelde vraag te zullen beantwoorden over de herkomst van het woord „bacove".

Al dadelijk kan met zekerheid worden gezegd, dat het woord bacove tegenwoordig uitsluitend in Suriname wordt gebezigd en dan alleen door de Europeanen aldaar; de negerbevolking gebruikt „bakóeba". [1]

Bacove is banaansoort, die de Engelschen banana noemen, ter onderscheiding van de andere soort, door ons banaan en door de Engelschen plantain genoemd. [2]

De bacove wordt rauw genuttigd, en geëxporteerd naar niet-tropische landen; de banaan wordt meestal gebakken of geroosterd gebruikt en niet uitgevoerd als vrucht.

In Ned. Oost-Indië spreken de Europeanen en Maleiers van pisang, welke naam ook gebruikelijk is op het Maleische Schiereiland (zie o. a. Dennys, A descriptive dictionary of Br. Malaya, 1894, bl. 303).

Wanneer men in ons land een fruitwinkel binnenstappende, naar den prijs der uitgestalde „bacoven" vroeg, zou de winkelier stellig meenen met iemand te doen te hebben, die zijn zinnen niet bij elkaar had en hem verwijzen wellicht naar den broodbakker of naar den smid, om goedschiks van h n af te komen natuurlijk!

Dit is niet overdreven; het groote publiek kent inderdaad het woord „bacove" niet; „mooie pisangen" en „rijpe bananen" schreeuwen in de straten de kooplieden wanneer zij onbewust „bacoven" venten.

Er bestaat over de bananen een uitgebreide literatuur, welke vooral in de laatste jaren belangrijk toeneemt en in degelijkheid wint. Voor een opsomming daarvan is in een weekblad uit den aard der zaak geen plaats, laat staan voor eene critische beschouwing. Daarom wordt slechts de aandacht gevestigd op één, maar dan ook voortreffelijke monographie van Dr. R. Rung: Die Bananenkultur geographisch, wirtschaftlich und kultur-historisch betrachtet. Mit 14 Tafeln und einer Karte. Gotha, 1911. (Ergänzungsheft No. 169 zu Petermanns Mitteilungen).

Doch keeren wij terug tot het eigenlijke onderwerp.

Dr. F. P. H. Prick van Wely zegt: „Bacove, het West-Indische woord voor pisang, dikwijls genoeg in de kranten hier ter plaatse gebruikt, maar door velen niet begrepen, wordt door Prof. Veth afgeleid van bacovo of pacoba, de Surinaamsche afkorting van den Braziliaanschen naam: pacobete voor deze vrucht." (Zie Viertalig aanvullend hulpwoordenboek, 3e uitgave. Weltevreden, 1910, bl. 303.)

Deze verdienstelijke schrijver geeft o. i. niet geheel juist weer de door Prof. Veth gebruikte woorden in zijn, door Dr. Pr. v. W. niet genoemd, werk: „Uit Oost en West. Verklaring van eenige uitheemsche woorden". (Arnhem, 1889.) Dit blijkt uit het volgend citaat:

„....... De meest verbreide naam dezer plant is echter banaan, zoo het schijnt, door de Portugeezen in den vorm banana tegelijk met de plant uit Afri-

1) Zie Mr. H. C. Focke, Neger-Engelsch woordenboek, 1855, bl. 8.
2) De botanici onderscheiden tal van variëteiten, waarop we hier niet kunnen ingaan.

ka naar Brazilië overgebracht, zoodat Dapper („Beschrijving van het Keizerrijk Sina", bl. 221) terecht kon schrijven, dat bananas de naam dezer vrucht is bij de Brazilianen. Evenwel worden door Piso („de Indiae utriusque re nat. et medica", p. 154) geheel andere namen als voor de pisangs in Brazilië gebruikelijk opgegeven, namelijk pacobuçu en pacobeté. Pacobuçu is de naam van de soort, die de Hortanici Musa sapientum noemen, en pacobeté de naam van de Musa paradisiaca, die in Suriname bakkove (elders baccovo, pacoba) wordt geheeten."

Dat Dr. Pr. v. W. uit het bovenstaande heeft kunnen lezen: bacove is afgeleid van baccovo of pacoba, de Surinaamsche afkorting van den Braziliaanschen naam: pacobeté, is weinig begrijpelijk.

Maar wat Prof. Veth evenmin als Pr. v. W. wist en blijkbaar ter zake door niemand werd opgemerkt is, dat in Jan Huyghen van Linschoten's Itinerario, waarvan de eerste druk in 1596 verscheen, door Paludanus wordt aangeteekend: „Indiaensche Vyghen (waarmede bananen worden bedoeld) worden vandie Brasilianen Pacona ende den boom P a q u o v e r gheheeten" (bl. 78, kol. 6).

Evenmin heeft Prof. Veth waarschijnlijk gekend het zeer zeldzame werk van P. D. M. (= P. de Marees): „Beschryvinge ende historische verhael vant Gout Koninckryck van Gunea", hetwelk in 1602 verscheen.

De Marees toch deelt mede onder het hoofd: Van de Bachovens of Bannana de Congo (bl. 83, kol. a): „Deze Bachovens (onder ons Neerlanders alsoo ghenaemt) is by naer het fatsoen als de Bannana."

Of de Marees nu recht had reeds in 1602 den naam „bacove" in Holland populair te noemen, blijft beslist een open vraag, het gebruik van dat woord scheen in dien tijd althans niet zoo algemeen als hij het wil doen voorkomen.

In de journalen der eerste Nederlandsche scheepvaarders op de Indiën in het algemeen, wordt het woord niet genoemd; het komt in ieder geval niet voor in de verzamel-(her-)-uitgave dier journalen, de bekende: Begin ende Voorgangh, verschenen in 1648.

Wel spreekt men daar van „Bananas oft Indiaensche Vygheboom" (Eerste schipvaerd, bl. 34, kol. b); en van: „De Bananas is een fruyt van fatsoen als een beulingh ende van smaeck als Bargamotten oft mantjens peeren in ons landt (Tweede Schipvaerd, bl. 2, kol. a).

Doch hoe het ook zij, hoogstmerkwaardig blijft het, dat èn Paludanus in 1596 èn De Marees in 1602 reeds spreken respectievelijk van „Paquover" en „Bachovens", woorden, die in duidelijkheid en bedoeling niets te wenschen overlaten.

Toch zal men in verschillende woordenboeken, die over de Nederlandsche taal der 16e tot 19e eeuw handelen, het woord „bacove" vergeefs zoeken, niettegenstaande het feit, dat verscheidene oudere schrijvers over Suriname er beslist melding van maken.

Weliswaar kent Herlein in zijn in 1718 verschenen: „Beschryvinge van de volk-plantinge Zurinam" het woord blijkbaar niet en maakt hij slechts melding van den „Bananas-boom" (bl. 224), doch andere schrijvers in dien eeuw noemen allen de bacove; bijvoorbeeld:

1763. Bellin, Description géographique de la Guyane zegt: „La Bacove, espèce de Banane" (bl. 139);

1765. Fermin, Histoire naturelle de Hollande equinoxiale: „Bacove, Bacoba, est une sorte de Bananes (bl. 151); [1])

1770. Hartsinck, Beschryving van Guiana: „De Bakovens of Vygeboom is een zeer aangename en gezonde vrucht, groeijende aan een Heester gelyk de Bananes (bl. 55);

1786. Blom, Verhandeling over den landbouw in de colonie Suriname: „Bacove is de kleine Pisang, Banannen is de groote Pisang" (bl. 408).

Welke conclusie kan men nu uit het bovenstaande trekken? O. i. deze:

Er is geen sprake van, dat „bacove" een oorspronkelijk Surinaamsch woord is, daar het reeds lang in Holland in gebruik was vóór dat de Hollanders betrekkingen aanknoopten met de „Wilde kust".

Het ligt voor de hand, aan te nemen, dat het woord, zij het dan ook eenigszins verbasterd, via de Portugeezen uit Brazilië tot ons is gekomen en, hoewel onbegrijpelijkerwijze, uitsluitend in Suriname burgerrecht heeft verkregen.

Intusschen hoopt ondergeteekende, dat deze bescheiden poging om meer licht te verschaffen over een interessant vraagstuk, aanleiding moge geven tot een nader onderzoek door meerbevoegden.

W. C. MULLER.

1) De samenstellers van het voortreffelijke werk Hobson-Jobson, a glossary of colloquial Anglo-Indian words, by H. Yule; new edition by W. Crooke — London, 1903 — hebben deze Fransche bronnen niet geraadpleegd bij hunne verklaring der woorden banana, pisang en plantain, waardoor hun het verwante „bacove" dan ook niet bekend is. Dat de Nederlandsche bronnen voor hen gesloten waren is begrijpelijk, doch zulks doet natuurlijk eveneens belangrijke schade aan de volledigheid.

Uit de O.-I. Mail.

De gezondheidstoestand laat, volgens de jongste berichten, hier en daar nogal te wenschen over. Zoo kwamen te Batavia weer choleragevallen voor onder de Inlanders; de pest in het Malangsche verergerde eenigszins, en te Soerabaja wilden de pokken nog maar niet wijken, omstreeks half Augustus j.l. deden zich in 5 dagen 76 gevallen voor.

Assistent aangevallen. In een telegram van 17 Aug. uit Medan lezen wij:

„De assistent Felser is op de onderneming Boeloetjina door een Chineeschen koelie aangevallen en met een mes ernstig maar niet levensgevaarlijk gewond."

Nederl.-Ind. Universiteitsvereeniging. Op 17 Augustus j.l. werd het bestuur van de Ned.-Ind. Universiteitsvereeniging, bestaande uit de heeren D r. N o o r d h o e k H e g t, M r. I. H e n en M r. C o w a n, door den Gouverneur-Generaal in een particuliere audiëntie ontvangen, waarin voor den landvoogd werden uiteengezet de plannen tot oprichting van een technische Hoogeschool.

Pensioenen aan particuliere onderwijzers. — In de J a v. C o u r a n t is opgenomen het Kon. Besluit, betreffende het reglement op het verleenen van pensioenen aan Europeesche onderwijzers bij het particulier onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Treub-laboratorium. Zooals bekend, heeft zich in Ned.-Indië eene commissie voor de Treub-hulde gevormd, die zich ten doel heeft gesteld de buitengewone verdiensten van den grooten geleerde te eeren door de oprichting van een laboratorium in 's Lands Plantentuin, die door de langdurige, krachtige werkzaamheid van professor Treub, een wereldvermaardheid bezit.

Naar D e J a v a-B o d e vernam, heeft de commissie voor het doel een bedrag van *f* 17000 bijbijeengebracht, niet toereikend evenwel voor de uitvoering van het plan, waarmede een uitgaaf van ongeveer *f* 30.000 gemoeid is. De regeering heeft zich echter bereid verklaard om het ontbrekende aan te vullen, zoodat binnenkort met den bouw van het laboratorium, waarvan de plannen reeds gereed zijn, kan worden aangevangen.

Inlandsche scholen. D e E x p r e s meldt, dat een tiental Javanen, meest van adellijke afkomst, zich te Batavia hebben vereenigd om gelden bijeen te brengen ten behoeve van de oprichting eener school voor Inlandsche meisjes, waaraan zal worden verbonden een internaat. Het onderwijsprogram omvat ook les in de Mohammedaansche godsdienstgeschiedenis.

De afdeeling der Jong-Javanen-vereeniging heeft aan de regeering gevraagd om een Gouvernements-Holl.-Inlandsche school.

Het verzoek tot oprichting van een Hollandsch-Chineesche school te Cheribon, is door de regeering a f g e w e z e n, wegens ongenoegzame onderwijskrachten en daar de gelden noodiger zijn voor andere plaatsen. De Chineesche gemeente is teleurgesteld, schrijft het B a t. N b l a d.

Reorganisatie Kampongbestuur. — Het B a t. N b l a d vernam uit Buitenzorg, dat ter algemeene secretarie een volledig voorstel is ontvangen van den ass.-resident van Batavia, den heer Canne, tot reorganisatie van het kampongbestuur daar ter stede.

Hoofdtrekken van dit voorstel zijn: afschaffing van alle wachtdiensten, tegen heffing van een equivalent van de bevolking, en bezoldiging van de Inlandsche zoowel als de Chineesche wijkmeesters. Deze laatsten zouden dan *f* 50 per maand ontvangen, plus een collecte-loon, waardoor zij inderdaad gesalarieerde beambten worden en niet steeds in de verleiding behoeven te komen door onwettige heffingen in hun onderhoud te voorzien.

Wordt het voorstel aangenomen, dan zal dit een meerdere uitgaaf voor het gouvernement beteekenen van *f* 180.000 per jaar — een klein bedrag tegenover de voordeelen van het stelsel.

De correspondent van het blad meldt nog verder vernomen te hebben, dat het voorstel bij den Gouverneur-Generaal in goede aarde is gevallen, zoodat men kan verwachten, dat op de eerstvolgende begrooting geld zal worden gevraagd voor de uitvoering van het plan.

De nieuw voorgestelde reorganisatie bij den P.- en T.-dienst. Wij lezen in een telegram van het Soer. Hblad:

„Ondanks de malle geheimhouding van de plannen van de uit de ambtenaren van den post- en telegraafdienst gekozen commissie, die de nieuwe salarisregeling en de reorganisatie bij dien dienst had in behandeling genomen, zijn wij in staat mede te deelen, welke voorstellen door die commissie bij het hoofdbestuur van den postbond zijn voorgebracht welke stukken dan via het departement van gouvernementsbedrijven naar de regeering te Buitenzorg zullen worden verzonden. Het nieuw ontworpen examen moet alleen over de dienstvakken loopen en zal dus veel gemakkelijker zijn dan het oude C 3 (commies derde klas) examen. De geslaagde klerken ontvangen dan direct het maximum klerken-salaris ad ƒ 125 's maands plus 4 driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25, zoodat zij het kunnen brengen tot ƒ 250. Het tegenwoordig C 2 examen wordt gehandhaafd, doch het door den hoofdinspecteur Stieltjes in het leven geroepen C 1-examen wordt opgeheven. Aan de voor den cursus geslaagden, die thans ƒ150 's maands ontvangen, is voorgesteld een aanvangssalaris van ƒ 225 's maands te geven, met verhoogingen om de drie jaren tot ƒ 400.

Verder is voorgesteld de hoogere rangen in den tak van dienst bij keuze te doen bezetten. Verder om 't aanvangssalaris der klerken te stellen op ƒ50 's maands met jaarlijksche verhoogingen van ƒ 10. Alle klerken hebben voortaan een contract voor vijf jaren te teekenen. Na het afloopen van den seincursus, bij het behalen van de drie sein-diploma's — Morse, Sounder en Recordertoestellen — krijgen die klerken een salarisverhooging van ƒ 30.

Ten aanzien van de van de schoolbanken komende jongelui, die in den dienst treden, is voorgesteld dat zij, die in het bezit zijn van het diploma van het eindexamen van de Prins Hendrikschool of van het 4de of 5de studiejaar van de H. B. S., dadelijk op den cursus voor C. 2 worden geplaatst; zij ontvangen geen toelage of traktement, doch betalen evenmin schoolgeld, wel de kosten van boeken. Deze surnumerairs ontvangen na slagen voor het examen ƒ 150 's maands met driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25. Deze promotieregeling getuigt van doorzicht en zal meer uitwerken, dan de door den heer Stieltjes gemaakte regelingen, aangezien zij niet noodig maakt, dat er gewacht moet worden op den dood of het ontslag van meerderen en men vanzelf de verhoogingen van traktement ontvangt. Het is te verwachten, dat de ontworpen regeling de goedkeuring der regeering zal wegdragen."

Troebelen in Noord Oost Borneo. — Men schrijft d.d. 9 Augustus uit Samarinda o.m. aan het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië:

„'n Paar dagen geleden arriveerden hier de militaire commandant van Bandjermassin, luit.-kolonel Meulemans, de officier van gezondheid Van Andel, en een groep infanterie onder commando van den 2en luit. Biegel, welk gevaarlijk gezelschap onmiddellijk per stoomer naar Long Iram werd vervoerd

Dank zij de bekende Indische geheimzinnigheid, waardoor de eenvoudigste zaken dikwijls onrustbarende afmetingen aannemen, deden hier de dolste geruchten de ronde. Na informatie te bevoegder plaatse, kan ik u het volgende mededeelen:

Het geldt hier een excursie naar Apo Kajan (hoogvlakte der Kajan/rivier), een landstreek, gelegen aan de grens van Serawak, aan den bovenloop dier rivier.

Sinds bijna 1½ jaar hebben wij daar een militaire vestiging, sterk twee groepen infanterie onder een luitenant, die tevens civiel-gezaghebber is, met standplaats Long Nawang. Het doel dezer vestiging is om de plm. 25000 zielen tellende Dajaksche bewoners (van den Kenjastam) onder regelmatig bestuur te brengen, het veelvuldige koppensnellen tegen te gaan, en...... aldaar een schooltje op te richten onder een christen goeroe!

Het tweede punt van het programma moet reeds aardige vorderingen maken, ten minste waar tot voor kort daar koppensnellen, martelen en slavenhandel om zoo te zeggen aan de orde van den dag waren, zijn er in het laatste jaar slechts twéé snelperkara's voorgevallen, waarvoor zelfs de daarop volgens de adat vallende boete onmiddellijk werd voldaan.

Nu wil men echter voortaan de snellers volgens onze begrippen met dwangarbeid gaan straffen; de vrijheidslievende Kenja's moeten daarvan natuurlijk niets hebben, te minder waar slechts zóó'n povere macht (40 karabijnen) hen in bedwang moeten houden, nagenoeg geheel afgesloten van de buitenwereld en...... nu zal men vermoedelijk eerstdaags de poppen aan het dansen zien gaan.

Tenminste in een spoedbrief uit Apo Kajan van 31 Maart (de laatste datum waarop men eenig bericht van die vestiging ontving tot op heden!!) — vroeg de civ. gezaghebber, de 1e luit. Habbema, dringend om versterking van twee groepen en een dokter, en naar aanleiding daarvan kreeg de militaire commandant opdracht om zelf den toestand op te nemen.

Met den militairen commandant gaan nu mede de zooeven genoemde groep van Bandjermassin, met nog een groep uit Long Iram, zoomede de militaire dokter Hansman van Long Iram, terwijl Dr. Van Andel tijdelijk te Long Iram de zieken-praktijk waarneemt.

Men gelooft hier over het algemeen niet, dat het tot ernstige botsingen zal komen en dat alles wel met een sisser zal afloopen, doch àls het Dajaksche volkje daar zich ernstig gaat verzetten, dan is het leed niet te overzien. En dat wel voornamelijk door den ontzettend bezwarenden verbindingsweg.

De gevolgen van het besluit, dat te Soerabaja de Europeesche hoofdagenten plotseling en zonder eenige waarschuwing uit hun betrekking stiet, doen zich hier reeds gevoelen, vertelt de Semarangsche Locomotief. Ook de Semarangsche hoofdagenten vreezen voor een dergelijke tactiek te hunnen opzichte en trachten daarom nu een burgerbetrekking te vinden. En juist de beste agenten dreigen op deze wijze spoedig het politiekorps te verlaten, solliciteeren naar alle zijden en zullen in die sollicatie ook waarschijnlijk wel slagen. Van hun standpunt beschouwd hebben de menschen natuurlijk volkomen gelijk, maar intusschen wordt het politiekorps de dupe.

En voor de politiechefs is het natuurlijk op deze wijze buitengewoon onaangenaam en onvruchtbaar werken.

FEUILLETON.

„TALES OF BENGAL".

by BANERJEA.

SCHEURING IN DE FAMILIE.

II.

Zoodra het gerucht, dat Jadunath Babu zijn broeder het huis uit zou zetten, bekend werd, maakte iedereen de opmerking, dat de oude vrouw haar beruchten naam eer aandeed. Wat Nalini aangaat, hij wist wel, dat er iets niet in den haak was, maar hij vermijdde angstvallig er zijn broeder over te spreken, uit angst, dat de scheuring in de familie daardoor nog grooter zou worden. Evenals een geit, die ten offer gebracht wordt, wachtte hij geduldig af, dat de genadeslag op zijn gevloekt hoofd zou neder komen

Jadunath begon met tegen zijn vrouw te zeggen, dat zij toebereidselen moest maken om een afzonderlijk huishouden op te zetten. Haar hart sprong op van blijdschap. Zij kookte een grooter aantal gerechten dan anders voor het middagmaal van haar echtgenoot en wachtte hem, vol verlangen, in haar keuken op.

Jadunath Babu deed zijn werk als naar gewoonte en sprak tegen Nalini in 't geheel niet over de aanstaande scheiding. Nadat hij zijn bad genomen had om elf uur 's morgens, ging hij met Nalini mede en vroeg hij aan zijn schoonzuster hem iets te eten te geven. Terwijl zij aan den maaltijd zaten praatte Jadunath Babu als naar gewoonte druk met zijn broeder, en daarna vleide hij zich op zijn gemak in diens woonkamer op een rustbed neder. Nalini en zijn vrouw waren zeer verbaasd over deze handelswijze; zij durfden hem echter niet vragen waarom hij zichzelf had uitgenoodigd en wachtten in spanning den verderen loop der zaken af.

Jadunath Babu's vrouw verbeet zich intusschen van ergernis en nam zich voor haar echtgenoot eens duchtig de les te lezen, maar hij bleef dien nacht in de woonkamer van zijn broer slapen en ontbeet ook den volgenden morgen met Nalini.

Als een vrouw haar zin niet kan krijgen, neemt zij gewoonlijk haar toevlucht tot tranen en deze zijn meestal voldoende om den man te nopen toe te geven. Jadunath's vrouw wachtte nu maar op een gelegenheid om haar man alleen te ontmoeten. Toen zeide zij onder tranen en verzuchtingen, dat zij maar hoopte, dat God haar weldra tot zich zou roepen. Hij vroeg haar wat de reden van dit verlangen was en toen hij geen antwoord kreeg, ging hij naar bed. Daarop vroeg zij bewogen:

— Hoe komt ge er toe mij zoo tot schande te maken?

Jadunath antwoordde, dat hij niet wist, wat zij bedoelde.

Dit antwoord verbitterde haar nog meer.

— O jou Neka (hansworst) snauwde zij, hebt ge niet gezworen, dat ge met Nalini zoudt breken en nu gebruikt ge al uw maaltijden met hem. Is dat de handelwijze van een eerlijk man?

Chineesche Vereeniging. — Volgens het N. v. d. D. v. N.-I. is alweer een Chineesche vereeniging te Batavia opgericht, welke zich ten doel stelt het onderling Chineesch spreken te bevorderen. Bovendien wil zij het meer beschaafd optreden aanmoedigen. Op overtredingen daarvan zijn verschillende boeten gesteld.

PEST OP JAVA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen op Java over de laatste zes maanden.

1912.	Malang. gevallen	Malang. overleden	Madioen. gevallen	Madioen. overleden	Soerabaja. gevallen	Soerabaja. overleden	Kediri. gevallen	Kediri. overleden	Toeloeng-agoeng. gevallen	Toeloeng-agoeng. overleden	Totaal. gevallen	Totaal. overleden
13—26 Maart . .	11	*10*	7	*7*	1		1				20	*17*
27 Maart—9 April	21	*20*	7	*5*			1	*1*	2	*1*	31	*27*
10—23 April . .	26	*24*	13	*12*			1	*1*			40	*37*
24 April—7 Mei .	48	*47*	10	*10*							58	*57*
8—21 Mei . . .	36	*34*	4	*4*							40	*38*
22 Mei—4 Juni . .	45	*41*	5	*5*					1		51	*46*
5—18 Juni . . .	? (opgave ontbreekt ons)											
19 Juni—2 Juli . .	53	*33*									53	*33*
3—16 Juli . . .	59	*58*									59	*58*
17—30 Juli . . .	29	*28*	1	*1*			3				33	*29*
31 Juli—13 Aug. .	81	*79*	7	*6*			11	*11*	1	*1*	100	*97*
14—27 Aug. . . .	88	*89*	1	*1*			11	*11*			100	*101*
28 Aug.—10 Sept. .	52	*52*	1	*1*			13	*13*			66	*66*
Totaal in ongeveer 6 maanden											651	*606*

Suriname.

In aansluiting aan het bericht in ons vorig nummer omtrent het congres voor godsdienstgeschiedenis te Leiden, ontleenen wij aan het verslag in de N. R. Ct. van 10 September het volgende:

„Over den heidenschen godsdienst der Boschnegers in Hollandsch Guyana deed jhr. L. C. van Panhuys eenige mededeelingen. Deze Boschnegers zijn eigenlijk van de plantages in Suriname weggeloopen slaven, die zich in het binnenland tot vrijwel onafhankelijke stammen hebben vereenigd; van de 7300 Boschnegers zijn er een duizendtal tot het Christendom bekeerd. Van den heidenschen godsdienst der overigen is nog zoo weinig bekend, dat het onmogelijk is daarvan een eenigszins volledig beeld te geven. Zoo zijn b.v. de namen van hun goden, twee of drie uitgezonderd, nog nimmer bekend gemaakt. Op grond van door hem tusschen de jaren 1893—1895 aan de Marowijne, bij den stam der Djoeka-Boschnegers gemaakte aanteekeningen, deelt hij een aantal nog geheel onbekende namen van goden mede. Er blijkt een watergod te zijn, Tonnein Toema, die de lieden, welke het water verontreinigen, tot in hun kinderen straft, een god van de melaatschheid, Kokube Gadoe, en een, Congo boeski, die de rheumatiek veroorzaakt, en nog anderen daarnaast.

Tot de eenigszins meer bekende toovermiddelen overgaande, gaf de spreker een voorbeeld van een door hem bijgewoond betooveringstooneel, om daarna te wijzen op de verschillende soorten van dansen, waarbij de ziel van den danser met de geestenwereld in verbinding heet te treden, en op het Kromanti, de geheime of Gadoe-taal, waarvan hij een aantal woorden heeft verzameld. Ten slotte volgde een mededeeling over de godsdienstpolitiek van het opperhoofd van den genoemden stam, die in 1895 decreteerde, dat er slechts één God zou zijn, die van tijd tot tijd in doeken gewikkeld op een plank moest worden rondgedragen. Tegelijk werden maatregelen vastgesteld tegen abortus en werd het ranselen van vrouwen verboden. Met eenige teekeningen van ornamenten werd de groote beteekenis van de slang als heilig dier in de begrippen der Boschnegers aangetoond."

***

Naar De West van 13 Augustus mededeelt, is St. Maarten, over wiens faits et gestes wij in ons nummer van 29 Augustus hebben bericht, veroordeeld tot een gevangenisstraf van acht dagen „wegens het plegen van afgoderij op de vestigingsplaats Livorno".

„Als een typisch voorbeeld — vertelt De West — van het bijgeloof, dat nog bij enkele personen bestaat, zij medegedeeld, dat een der getuigen, die sedert eenige jaren een verlamming heeft aan een der beenen en ook hulp was gaan zoeken bij St. Maarten, voor den rechter verklaarde, dat er zich een slang in zijn ziek been bevond.

Onder de belangstellenden, die de zitting bijwoonden, bevonden zich, naar wij vernemen, vele vrouwen, welke in bedoelden nacht door de politie naar de stad zijn meegenomen."

Wij twijfelen er niet aan, of de heer St. Maarten zal, na gebromd te hebben, zijn geneeskundige praktijk wel voortzetten.

***

De West van 20 Augustus schrijft, dat er bij resolutie van 19 Augustus eene commissie is ingesteld „ter beantwoording van de vraag of door en tengevolge van de aanhouding aan de Lawa van den heer J. Resida en zijne inbewaringhouding van den 12en April tot den 16en Mei 1912, door hem en zijn mede-concessionaris, den heer H. R. Dankerlui, schade is geleden, die door de kolonie zou moeten worden vergoed en zoo ja, op welk bedrag de vergoeding dier schade zou moeten worden gesteld." In deze commissie zijn benoemd de heeren: D. Coutinho, landspraktizijn, S. Beck, chef der firma C. Kersten & Co., en J. A. Polak, landmeter, commies bij het departement van openbare werken en verkeer.

De arbeiders van Resida en Dankerlui, die nog in het Lawa-gebied vertoefden, zijn dezer dagen

---

— Wel, waarmede heeft Nalini mij, volgens u, beleedigd?

— Ik beweer u, dat hij uw vijand is.

— Tut, tut, gij moest u schamen zoo iets te zeggen. Waar zou een braver en gehoorzamer broeder te vinden zijn als hij? Ge wilt niet meer met hem in één huis wonen, goed, ik heb toebereidselen gemaakt, dat gij dit niet meer behoeft te doen.

En daarop toonde Jadunath Babu haar op kalme wijze aan, hoe laag Debrenda en zijn tafelschuimster hadden gehandeld.

De oogen zijner vrouw gingen nu open; zij viel haar echtgenoot te voet en vroeg hem vergiffenis. Daarop ging zij de binnenplaats over naar Nalini's kamer en klopte aan de deur. Hij kwam de gang in en zoodra hij zijn schoonzuster op dat ongewone uur daar zag, vroeg hij op angstigen toon, of Jadunath ziek was. Zij stelde hem gerust en nam hem bij de hand mede naar zijn broeder, in wiens tegenwoordigheid zij hem vroeg, de hem aangedane beleediging te willen vergeten en te vergeven. Nalini was daartoe dadelijk bereid en zoodoende was de vrede in het gezin spoedig hersteld.

Hiramani had intusschen dagelijks aan haar patroon hare bevindingen medegedeeld. Hij was verheugd te vernemen, dat de scheuring tusschen de broeders Basu grooter en grooter werd en beloofde haar eene flinke belooning, zoodra deze twee geheel van elkander vervreemd zouden zijn.

Toen hij echter vernam, dat die toeleg mislukt was, ging hij naar Hiramani toe en overlaadde haar met verwijten. Zij bleef hem het antwoord geenszins schuldig, waarna hij haar met zijn schoen duchtig afroste. Nadat hij weg was, snelde zij naar het huis van Jadunath Babu, om diens vrouw de les te lezen over haar onstandvastigheid. De deurwachter liet haar echter niet binnen en toen zij zei, dat zij haar beklag zou doen bij zijn meesteres, gooide hij haar onzacht de deur uit.

Hiramani keerde daarop woedend naar huis terug en durfde zich dagen achtereen niet in het dorp vertoonen. Het plan, dat zij in haar nijd ontworpen had, was geheel in duigen gevallen.

Decendra Babu in moeilijkheden.

Op een kouden morgen in Februari kwam een Mahomedaan, Sadhu Sheikh geheeten, de kamer van Nalini binnenstormen, roepende:

— Siraji is stervende.

— Wie is dat? vroeg Nalini, opziende van het wetboek, waarin hij zat te studeeren.

— Ge kent toch mijn zuster wel, Chota Babu?

— Ja, natuurlijk; wat is er met haar?

— Zij is al drie dagen ziek met onuitstaanbare, inwendige pijnen. Wat moet ik toch beginnen?

— Wie behandelt haar? vroeg Nalini.

— Abdullah heeft haar de gewone middelen gegeven.

— Och kom, hij is een boer en weet niets van medicijnen af. Ge moest hem niet geroepen hebben.

— Ja maar, wij zijn arme menschen. Abdullah is zeer knap en hij is zeer billijk met zijn prijs.

— Wat heeft hij haar gegeven?

— Homopotik (homopathie) noemen ze het.

teruggekeerd, met slechts eenige honderden grammen goud. Uit vrees voor verwikkelingen hebben zij allen te zamen een oude kreek bewerkt, in de meening, dat een door Resida geprospecteerde nieuwe kreek „betwist terrein" was.

De goudopbrengst verdwijnt in het niet tegenover de verschuldigde arbeidsloonen, die een kleine *f* 2000 beloopen. De rechter heeft voor de betaling van dit loon wederom uitstel verleend. Maar zou het geen aanbeveling verdienen, deze arbeiders alvast te betalen in verrekening met de nader te bepalen schadevergoeding?

Suriname van denzelfden datum deelt mede, dat aan Resida is aangeboden de betrekking van directeur van het placer Mijnbouw-Maatschappij (Granplacer). Hij is naar het bosch vertrokken om te onderzoeken of hij met succes als zoodanig werkzaam zou kunnen zijn. Naar het blad verneemt, stelt de directie der Mij. in Holland, voor wie Resida al vroeger gewerkt heeft, zeer veel prijs op diens diensten.

***

Onze lezers zullen zich de Killinger-zaak nog wel herinneren. Naar de Surinaamsche bladen mededeelen, is er door den Surinaamschen Volksbond tot den gouverneur een rekest gericht om gratie voor de veroordeelden in die zaak.

De West van 20 Augustus, die het rekest in zijn geheel opneemt, teekent daarbij aan:

„Het misdrijf van samenzwering wordt overal zwaar gestraft. Er kunnen zich omstandigheden voordoen, dat het een politieke fout zou zijn in dergelijke gevallen gratie te verleenen. Ook het omgekeerde kan echter het geval zijn. Een edelmoedige kwijtschelding van verdere straf kan er toe bijdragen om de veroordeelden te doen inzien, dat het gezag, hetwelk zij in hun onnadenkendheid van plan waren omver te werpen, het nog niet zoo kwaad met hen meent.

Wie het proces Killinger verleden jaar volgde, moet wel den indruk hebben gekregen, dat de zoogenaamde handlangers in deze zaak niet den vollen omvang hebben beseft van het feit, waaraan zij zich schuldig maakten. Zij handelden onder den suggestieven invloed van den leider. Zijn voorspiegelingen werden voor goede munt aangenomen, wat wijst op een zeer beperkte ontwikkeling. Menschen met wat meer verstand en meer doorzicht, zouden zich niet zoo gemakkelijk hebben laten bedriegen.

De slotsom van het voorgaande is, dat rust en orde in onze kleine maatschappij geenszins in gevaar zullen komen, wanneer kwijtschelding van verdere straf wordt verleend aan de leden van het operette-komplot, die thans nog in de gevangenis hier zuchten."

Suriname van 20 Augustus kon mededeelen, vernomen te hebben, dat het plan om de bedoelde gratie bij gelegenheid van den verjaardag onzer Koningin te verleenen, reeds bij den Gouverneur bestond.

***

Naar De Surinamer van 15 Augustus medegedeelt, bestaan er bij het Bestuur plannen om de schutterij te reorganiseeren. De bedoeling moet zijn het aantal schutters te beperken tot 125 man, die goed geoefend zullen worden en een bezoldiging genieten als in Demerary.

Het muziekkorps en de post van bezoldigd kwartiermeester zullen vervallen.

***

Er schijnen nog meer groote plannen in het verschiet te zijn. Wij lezen althans in De West van 23 Augustus deze ontboezeming:

„Ach, ach. De heeren procureur-generaal, agent-generaal en gouverneur-secretaris zullen in commissie naar Demerary gaan, om aldaar nog eens het gemeentebestuur te bestudeeren en verslag uit te brengen.

Nu is Rome gered!"

De West zal wel niet de eenige in Suriname zijn, die, in afzienbaren tijd, geen nut ziet van de invoering van gemeentebesturen in Suriname.

***

De Gouverneur heeft een voorstel bij de Staten ingediend, om een bedrag van *f* 35.000 uit te trekken op de begrooting voor 1913, voor toezicht in de domeinbosschen.

Terzake van dit toezicht bestaat overeenstemming met den minister die telegraphisch te kennen heeft gegeven dit toezicht urgent te achten, en opdracht gaf naar personeel om te zien.

Voor het uitgetrokken bedrag wordt gerekend op de aanstelling van zes boschopzichters, die *f* 100 's maands zullen verdienen, plus *f* 3 teerkosten per boschdag.

In hetzelfde ontwerp worden ook eenige andere uitgaven ten behoeve van het boschwezen voorgesteld (om voor verdere proeven met aftapping van bolletries, hevea en hoepelboomen, enz.), terwijl voorgesteld wordt het salaris van den houtvester te brengen op *f* 5700, in welk geval deze zich bereid heeft verklaard nog drie jaren hier werkzaam te blijven. Volgens de huidige regeling zou het salaris voor 1913 bedragen *f* 4800. De gouverneur verklaart, dat prijs wordt gesteld op het behoud van den houtvester om zijne kundigheden en eigenschappen.

***

Om er een korte kantteekening bij te maken ontleenen wij ten slotte aan De West van 20 Aug. nog dit stukje:

„De heer P. Tiffany, vertegenwoordiger van een zeer kapitaalkrachtig Amerikaansch syndicaat, die al sedert jaren in den treure wacht op het verleenen van concessie om een electrisch goudbaggerbedrijf te stichten in de Marowijne, is dezer dagen weder naar Europa vertrokken, om te Parijs en in Den Haag te onderhandelen met de betrokken regeeringen.

Van Fransche zijde is men van den aanvang af bereid geweest alle medewerking te verleenen voor het verleenen der concessie. De hooge regeering in Nederland houdt echter nu al jaren een zaak sleepende die van heel groote economische beteekenis kan worden voor de noodlijdende kolonie.

Men zegt alles over te hebben voor de ontwikkeling der kolonie, maar men doet daar niet naar."

Niet gaarne zouden wij de verdediging op ons nemen van de stelling, dat de Nederlandsche Regeering in deze **twaalf jaar** hangende zaak een proeve

— Ge moest nu liever naar huis gaan en zien hoe het met haar is. Laat het mij weten als het erger wordt, dan zend ik dokter Hidray. Bekommer u niet om de betaling, daar zorg ik voor. Waarom zijt ge niet eerder bij mij gekomen?

Sadhu mompelde een paar woorden, die Nalini niet begreep en liep haastig weg.

Na een uur te vergeefs op bericht gewacht te hebben, sloeg Nalini een mantel om en ging naar de hut van Siràji. Toen hij daar kwam, hoorde hij aan Sadhu's luide weeklachten wel, dat hier geen geneesmiddelen meer konden baten en daarom ging hij, na een paar woorden van deelneming, weder huiswaarts.

Sadhu ging nu opnieuw de deur uit om de hulp der buren in te roepen, ten einde de doode naar haar laatste rustplaats te brengen, maar iedereen weigerde hem te helpen, omdat zij, beweerde men, met een ongeloovige samen had gewoond. In wanhoop begaf Sadhu zich nu andermaal naar Nalini, die de voornaamste inwoners van de Mohammedaansche wijk bij zich aan huis ontbood en hun daarop beval Siràji's lijk naar de begraafplaats te brengen. Met tegenzin stemden zij ten slotte toe dit te doen, maar op het laatste oogenblik weigerden allen het doode lichaam aan te raken.

Nalini ontstelde van hun houding; hij vroeg hun de reden daarvan, waarop de Mohammedanen, na samen gefluisterd te hebben, een ouden man met een grijzen baard wenkten, die hun woordvoerder moest zijn.

— Mohasay, zei hij, de kwestie is, dat Siràji met Debrenda leefde en nu zelfs zwanger van hem was. Ten einde zich zelf te vrijwaren van schande, haalde Debrenda Abdullah over om de vrouw zekere kruiden in te geven. Nadat zij die gebruikt had, kreeg zij hevige pijnen in den onderbuik en ten slotte stierf zij. De Chandicar (dorpsnachtwacht) op de hoogte van alles, is bereid de politie inlichtingen te verschaffen. U weet toch wel, heer, dat niemand een lijk mag aanraken zonder hun toestemming, indien men vermoedt, dat er een misdaad gepleegd is.

Nalini was grootelijks verbaasd; hij vroeg aan Sadhu of de oude man de waarheid sprak, en, toen hij geen ander antwoord kreeg dan een veelbeteekenend stilzwijgen, zei hij:

— Ge moogt nu weder naar uw werk gaan, maar denkt er om, dat ik van u verwacht, dat ge Siraji naar de begraafplaats zult brengen, zoodra de politie daartoe toestemming geeft.

Zij verklaarden eenstemmig daartoe bereid te zijn en gingen daarna uiteen. Nalini was op het punt eveneens naar huis terug te keeren, toen de Chaundikar aankwam en zei, dat hij den dood van Siraji aan den sub-inspecteur van politie had medegedeeld, die hem gezegd had, dat niemand het lijk aan mocht raken, vóór hij er zelf bij was geweest.

Tegen drie uren, dienzelfden dag, vernam Nalini, dat de politie gekomen was om een onderzoek in te stellen naar de oorzaak van Siraji's dood.

Hij ging dadelijk naar het huis van Sadhu, waar de inspecteur de ooggetuigen verhoorde. Toen de

van voortvarendheid heeft gegeven.

Maar onjuist is het te beweren, dat de Fransche Regeering van den aanvang af bereid is geweest medewerking te verleenen en dat onze Regeering de zaak sleepende heeft gehouden. Beide regeeringen hebben schuld. De diplomatie schijnt er een eer in te stellen alles met tergende langzaamheid te doen, zonder zich het minst om de gevolgen te bekommeren. Treden de vertegenwoordigende lichamen, zoowel hier als in Frankrijk, niet krachtig op dan komt er nooit een eind aan de zaak.

De fout zit vooral hierin, dat de Regeeringen niet willen of kunnen inzien, dat de concessie-aanvraag kan en moet behandeld worden o n a f h a n k e l i j k van de grensregeling.

Curaçao.

Het Departement van Openbare Werken heeft een aanvang gemaakt met de havenverbetering. Het ontstekingsschip ligt thans ten anker in het Schottegat, waar eene voor de schepen lastige ondiepte, zal worden weggeruimd. Door een buis wordt het springmateriaal op den te verwijderen steen gelegd; een electrische stroom brengt de ontploffing teweeg. De uitslag der proeven moet tot nu toe als bevredigend worden beschouwd.

Gevaar voor in het Schottegat varende booten schijnt er niet te zijn. Opvarenden voelen bij de ontploffingen toch een stevigen schok, doch dit is alles.

Nadat de ondiepte, waaraan men thans bezig is, is opgeruimd, zal men tot de verbreeding van den havenmond overgaan.

***

Aangaande deze werkzaamheden in het Schottegat schrijft de A m i g o e nog het navolgende:

„Het meest tijdroovend is het laten springen der rotsen. Hoe grooter de ladingen zijn, welke hierbij worden gebruikt, hoe meer het werk ook zal vorderen. Maar in deze hoeveelheden is men beperkt en door de gevolgen die te zware ontploffingen aan nabijgelegen gebouwen zouden veroorzaken en door het levensgevaar, welke het voor de verwerkers meebrengt.

Ook de juiste plaats der mijn is van grooten invloed, daar het bijv. geen nut zou hebben op een plaats van reeds voldoende diepte, nog weer een stuk af te slaan, terwijl vlak ernaast misschien een dam zou blijven staan.

Om nu zoo stelselmatig mogelijk te kunnen werken is er een z.g.n. ontstekingsschip gebouwd waar de mijnen worden gereed gemaakt en op de juiste plaats aangebracht.

Nadat nauwkeurig het te verwijderen rotsgedeelte is opgemeten, wordt deze plaats op den wal aangegeven door twee, elkaar snijdende, richtinglijnen (door middel van houten baken). In het snijpunt hiervan wordt het schip met den kop op den wind voor anker gelegd, één anker vooruit, drie ankers aan de bovenwindsche- en twee aan de benedenwindsche zijkant. Daar de zijankers stekend (d.w.z. schuin voor en achteruit) staan, kan nu de schuit in alle gewenschte richtingen met behulp van lieren worden verhaald. De lengteas van het schip wordt gebracht juist in één der richtinglijnen; het achterschip komt te liggen boven de buitenste (d. w. z. diepste) zijde van het te verwijderen rotsgedeelte. Daar het snijpunt binnen boord valt is iedere beweging van het schip, zoowel voor als achteruit, links en rechts na te gaan.

Op een hulppeilschaal in de onmiddellijke nabijheid is steeds de hoogte van den waterstand te lezen.

Nu kan de eerste mijn worden aangebracht. Achter op het schip is hiertoe aan een houten schraank een katrol bevestigd waardoor, vanaf een lier, een straaldraad loopt waaraan een ijzeren buis is opgehangen. Deze buis loopt van boven door een geleider. Onder aan de buis wordt de mijn geplaatst en zoo samen naar beneden gelaten; het gewicht van de lange buis drukt hem vast tegen den bodem.

De ontsteking geschiedt electrisch.

Een komvormige uitholling zal zijn ontstaan waarvan de afkomstige brokstukken in den beginne langs de helling naar beneden glijden.

Met het stukslaan der rots zal ook tevens de ijzeren buis zijn beschadigd; om dit nu zoo min mogelijk oponthoud en kosten te doen veroorzaken is de mijn niet direct aan het buiseind vastgemaakt maar aan een daaraan bevestigd dun stuk hout. Bij iedere ontploffing zal dit worden verbrijzeld, doch, de buis blijft gespaard. Het hout is telkens makkelijk te vervangen.

Door een inrichting kan de buis door den geleider ook in de verschillende schuine standen naar beneden worden gelaten, waardoor niet telkens na elk schot het schip behoeft te worden verhaald.

Zoo wordt steeds van den buitenkant naar den oever gewerkt wat mede het voordeel heeft, dat geleidelijk van af het begin der werkzaamheden de doorvaartwijdte vermeerdert.

Om proefondervindelijk na te gaan welke ladingen het meest geschikt zijn en op welke onderlinge afstanden de mijnen dienen te worden gelegd, zijn eerst proefnemingen in het Schottegat gedaan, waarbij duikers de uitkomsten beneden hebben opgenomen. Is daarna de klip aldaar geheel opgeruimd, dan wordt in den havenmond begonnen.

Het eerste schot werd Dinsdag ll. gelost, en met uitstekend gevolg. Een groot stuk rots werd losgewerkt en viel in zee. Men schijnt dus de goede methoden te pakken te hebben. Als het zoo doorgaat, zal het rif in het Schottegat spoedig zijn weggenomen en kan men aan de verbreeding van den havenmond beginnen.

***

Zondag 4 Augustus heeft vooral de stad een flink buitje gehad. Op Aruba is men blij met het planten. Het heeft daar gestort in den nacht van 31 Juli—1 Aug. gedurende een paar uur en verder den geheelen nacht door geregend.

Amig. di Cur.

***

Ingevolge den wensch van wijlen den heer J. E. P e n s o, hebben zijne nagelaten betrekkingen aan het Gouvernement aangeboden het hem toebehoord hebbend heerenhuis aan de Werfstraat onder voorwaarde, dat het zal worden bestemd tot een sanatorium.

Cur. Crt.

---

beurt aan Abdullah kwam, nam de officier van politie hem van boven tot onder op.

— Ik heb vroeger al van u gehoord. Wat is u beroep?

— Heer, ik ben een Hakim (dokter).

— En nog iets anders?

— Ja, heer, ik heb een kleine boerderij en leen ook af en toe geld uit.

— Hebt ge deze overleden vrouw behandeld?

— Ja, Sadhu ontbood mij een week geleden en ik heb haar toen geneesmiddelen gegeven tegen de koorts.

— Ge hebt haar prachtig behandeld. Zweer op de Koran, dat ge haar geen vergift hebt gegeven.

— Heer, ik ben bereid om in den naam van God en zijn profeet te verklaren, dat ik haar niets anders heb gegeven dan mix vonnia, in zulk een kleine hoeveelheid, dat een kind er zelfs niets van zou weten.

— Bedenk wel, dat ge onder eede staat. Hebt ge haar niets anders gegeven?

Abdullahs hevig trillende lippen, leverden het bewijs, dat hij vreeselijk bang was, dat de zaak slechte gevolgen voor hemzelf zou hebben. Hij mompelde nu:

— Ik gaf haar ook een weinig sap van p a t a l.

— Dat dacht ik wel, zeide de sub-inspecteur. Iedereen, die hier tegenwoordig is, moet mij nu volgen.

Met behulp van zijn gerechtsdienaar en den chandikar geleidde hij hen naar het huis van Debendra Babu, die hen in zijn woonkamer ontving en zich verwonderd en getroffen toonde op het bericht van Siraji's dood.

— Dat is vreemd, zeide de sub-inspecteur. Abdullah heeft onder eede verklaard, dat hij haar op uw bevel vergiftigd heeft.

— Debendra Babu werd doodsbleek, maar hij herstelde zich spoedig en riep, zich wendend tot Abdullah:

— Hoe kunt ge zeggen, dat ik u zoo iets gelastte?

— Babu, huilde Abdullah, ik heb dat nooit gezegd. De Darogaji vergist zich.

De sub-inspecteur bemerkte, dat alle getuigen pachters van Debendra Babu waren, en dat er dus geen kans bestond om iets bezwarends tegen hem te weten te komen. Hij zei daarop aan de Mohamedanen, dat zij het lijk van Siraji mochten begraven en vergezelde Debendra Babu naar diens woning, waar hij op koninklijke wijze onthaald werd. Toen hij afscheid nam, zinspeelde hij er echter op, dat er voldoende bewijzen waren om dit geval te rapporteeren, als zijnde een, waarbij abortus veroorzaakt is door middel van medicijnen en dat de P u l i s S a h e b (Districts-commandant) waarschijnlijk wel een nader onderzoek zou instellen. Debendra Babu werd ernstig ongerust, toen hij dit vernam. Visioenen van gevangenisstraf, ja, zelfs van verbanning doemden voor zijn geest op, en hij besloot over dit geval een sterrewichelaar te raadplegen.

(*Wordt vervolgd*).

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inlandsche Rechtspraak. In de Perniagaän van 1 Juni 1912 no. 122, kan men de belangrijke mededeeling lezen, dat in het jaar 1913 op de drie hoofdplaatsen van Java, nl. te Batavia met inbegrip van Meester-Cornelis, Semarang en Soerabaja, een „Landrechter" in dienst zal worden gesteld, die den titel moet hebben van „Meester in de Rechten" en wiens taak zal zijn het onderzoeken en het nemen van beslissingen in zijn ressort van alle door Inlanders begane overtredingen en kleine misdrijven, waarop geen hooger straf is gesteld dan drie maanden ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon of een geldboete van ƒ 500.

Dit Instituut zal dan een begin van uitvoering zijn van de vervanging van de oude zoogenaamde Politierol. De „Landrechter" zal worden bijgestaan door een Inlandsch ambtenaar van het Openbaar Ministerie, die tevens de functie van griffier zal vervullen en waarvoor in aanmerking zullen worden gebracht de Inlandsche jongelieden, die met goed gevolg het eindexamen van de Opleidingsschool voor Inl. Rechtskundigen hebben afgelegd.

Het ligt in de bedoeling om in elke residentie van Java zulk een Landgerecht in te stellen.

De Landrechter geniet een bezoldiging van ƒ 700 's maands en twee driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100, tot een maximum van ƒ 900 per maand; die op de drie hoofdplaatsen ontvangen evenwel nog een toelage van ƒ 100 per maand. De fiskaal-griffier geniet ƒ 150 per maand. In verband met deze voorloopige maatregelen, zal in het jaar 1913 de functie van hoofd-djaksa te Batavia, Semarang en Soerabaja worden ingetrokken.

Bijeenkomsten van getrouwde Inlandsche vrouwen en volwassen Inlandsche meisjes.

In de huishoudel. vergadering van 29 Sept. 1911 der vereeniging Mangoen hardjo te Semarang, is besloten tot dezen maatregel, dat getrouwde vrouwen en volwassen meisjes éénmaal 's maands op een Vrijdagmorgen zullen vergaderen ter bespreking van huishoudelijke en andere onderwerpen. Aangaande de huishouding, het verzorgen en opvoeden van kinderen en het vervaardigen van handwerken kunnen ze dan daar elkaars ondervinding vernemen. Tevens zou er het maken van gebatikte en geweven kains en andere kleedingstukken, ook het borduren enz. door bekwame daartoe betaalde arbeidsters kunnen worden gedemonstreerd. Natuurlijk zal, naarmate van de geestelijke ontwikkeling en de capaciteiten der vrouwen, het gesprek of de bezigheid zich niet bepalen tot bovengenoemde onderwerpen. Het kaartspel is echter op die bijeenkomsten verboden.

Inlandsch Bestuur en Inlandsche politie. In de huishoudelijke vergadering op Zondag 22 October 1911 is dit onderwerp in de Vereeniging van Inlandsche ambtenaren ter sprake gebracht en bleek toen, dat eenige leden van oordeel waren, dat 't goed zoude zijn, wanneer de politie van de bestuursmacht werd gescheiden, opdat, door een rationeele arbeidsverdeeling, de verschillende belangen beter behartigd zouden kunnen worden. Onderwerpen als het handhaven van de orde en veiligheid en het bevorderen van den economischen vooruitgang van het volk, eischen reeds voor zich zelf de onverdeelde aandacht van de daarmede belaste personen en moeten niet in een en dezelfde hand berusten.

Desnoods zou de administratieve politie bij het bestuur kunnen blijven, maar de strafrechterlijke moet zekerlijk in afzonderlijke handen komen, willen de bestuursambtenaren behoorlijk hunne aandacht kunnen wijden aan de economische belangen van de bevolking.

Thans zouden zij daartoe geen voldoende gelegenheid hebben, omdat de behandeling van politiezaken te veel tijd in beslag neemt. Dientengevolge zou voor de beide voornaamste belangen van het volk, n.l. de veiligheid van leven en goed en de stoffelijke welvaart niet behoorlijk kunnen worden gezorgd. Immers ook overal in Europa vormt de politie een afzonderlijke macht.

Vele andere leden waren echter van meening, dat hoewel in het algemeen verdeeling van arbeid tot goede resultaten leidt, men bij het invoeren van hervormingen rekening moet houden met bestaande toestanden en verhoudingen, zooals die zich gaandeweg ontwikkeld hebben na een jarenlang proces. Wanneer men daarin te ruw ingrijpt, zou zulks storingen in den dienst veroorzaken.

Bij het volk is het begrip gezag onafscheidelijk aan politie-bevoegdheid verbonden; wordt deze aan den Inlandschen bestuursambtenaar ontnomen, dan zal het hem moeite kosten om maatregelen in het belang van de bevolking uit te voeren. Bovendien zouden de desa-hoofden meer dan één chef krijgen. Er zouden zich dan gevallen kunnen voordoen, dat ze in een dilemma geplaatst werden wie zij 't eerst moesten gehoorzamen. Naar alle waarschijnlijkheid zal het gezag der gesplitste machten er beide onder lijden.

De toestanden in Europa kunnen ten deze niet met die op Java worden vergeleken. Zij hebben zich langs andere banen dan de Indische ontwikkeld. Bovendien staat de bevolking daar over het algemeen op een hooger trap van beschaving. Om verbetering in den bestaanden toestand op Java te brengen, zou het h. i. beter zijn om de ressorten te verkleinen en het aantal ambtenaren uit te breiden. De indeeling van het land in districten is nagenoeg dezelfde gebleven als die van ruim 80 jaren en in onderdistricten als die van ongeveer 40 jaren geleden. Sedert is het zielental sterk toegenomen en zijn er ingewikkelder toestanden in de Indische maatschappij ontstaan, waardoor de werkzaamheden der bestuursambtenaren zijn toegenomen.

Na een geanimeerd debat kwam de meerderheid der aanwezigen tot de conclusie, dat het raadzaam is om den werkkring van de Inlandsche bestuursambtenaren te laten zooals die nu is, doch zoo mogelijk met verkleining van ressorten en om aan elken wedono een assistent-wedono toe te voegen, die speciaal belast wordt met de instructie van politiezaken in het geheele district.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Modern China. De berichten, welke in de Chineesche pers voorkomen over den tegenwoordigen toestand in Groot-China, luiden niet bemoedigend, zegt de Ho Po van 5 Juni 1912 no. 475.

In het bijzonder viel de bekendstelling van het feit op, dat ook de Chineesche vrouwen zich thans met den gang van zaken in China willen inlaten en van meening zijn, dat zij evengoed als de mannen zich ter beschikking moeten stellen in 't belang van de verdediging van het Moederland en die dus in militairen dienst moeten treden. Een vereeniging van toongevende, intellectueele vrouwen heeft aan dat denkbeeld reeds een begin van uitvoering gegeven door in den vorm van een rekest een verzoek tot den President der Chineesche Republiek te richten en dezen te vragen, of het vervullen van den militieplicht voor de vrouwen niet in overweging moest worden genomen.

Het antwoord op dit rekest is afwijzend geweest, op grond van het feit, dat er geen gebrek aan krachtige jonge mannen in China bestaat.

Intusschen blijkt uit een en ander, zegt de schrijver, dat de Chineesche vrouwen van het hanteeren der borduurnaald genoeg hebben en dat zij, in het belang van de verdediging des lands, bereid zijn persoonlijk offers te brengen.

Verder merkt het blad op: Geldgebrek is 't grootste euvel. Het te wapen roepen van landsverdedigers is gemakkelijk genoeg, maar hen te voeden is moeilijker, vooral wanneer het volk, zooals in de laatste jaren plaats heeft, te kampen heeft met ernstige misoogsten en hongersnood.

De Chineesche Regeering roept thans de bijzondere financieele hulp in harer onderdanen, zoowel in het binnen- als in het buitenland, doch deze zijn daarvoor niet zoo spoedig in beweging te brengen, daarbij niet beseffende, dat China op die wijze nimmer groote kracht zal kunnen ontwikkelen en door de vreemdelingen zal worden behandeld als een invaliede draak zonder tanden, waarmede men naar goedvinden kan handelen.

De Ho Po wijst er op, dat de bekwaamheid der tegenwoordige Chineesche ambtenaren eerst tot haar recht kan komen, wanneer over het noodige geld kan worden beschikt en dat het gegeven geld, behalve voor gezagsuitoefening, in de eerste plaats zal worden besteed voor het volksonderwijs.

De nieuw benoemde Luitenant-Chinees te Buitenzorg. De aanstelling van den heer Lie-Beng-Hok, chef van de firma Lie-Kiong-Boen en Zonen te Buitenzorg, tot luitenant der Chineezen aldaar, is door de Chineesche gemeente met vreugde begroet. Als handelaar heeft hij een goeden naam, zijn handelszaken gaan steeds vooruit en tevens is hij een steun voor de Jong-Chineesche Vereeniging. Toen onlangs te Buitenzorg een liefdadigheidsvoorstelling werd gegeven, waarvan de opbrengst moest dienen in het belang van de ontwikkeling der Chineesche scholen, toonde de heer Lie-Beng-Hok op onbekrompen wijze zijne daadwerkelijke belangstelling.

In zijn nieuwe functie zal hij zeker op zijn plaats zijn, zegt de Perniagaän van 1 Juni 1912, no. 122.

Het reizen van Chineezen in Ned.-Indië per Staatsspoor. Is in deze rubriek herhaaldelijk een plaats gegund aan de ook in de Maleisch-Chineesche pers geuite klachten der Chineezen over de onaangename behandeling door het personeel der Spoorwegmaatschappijen in Ned.-Indië, thans kunnen wij mededeelen, dat door het beheer der Staatsspoorwegen de bepaling is afgekondigd, dat aan met Europeanen gelijkgestelde Chineezen vergund wordt om in de voor

Europeanen bestemde rijtuigen der 3e klasse plaats te nemen, mits zij het besluit van hunne gelijkstelling kunnen toonen.

In de Perniagaän van 4 Juni 1912 no. 124 wordt laatstgenoemd bevel wel als een uitstekend contrôle-middel beschouwd, doch niet billijk geoordeeld; want, zegt het blad, wanneer een Chinees de gelijkstelling met Europeanen eenmaal heeft ontvangen, dan dient men ze hem ook geheel en al te geven en niet ten deele terug te nemen.

De met Europeanen gelijkgestelde Chinees ontvangt thans feitelijk een vergunning van den station-chef om in het derde klas rijtuig voor Europeanen bestemd plaats te nemen. Deze controleert dus eene beschikking van den Gouverneur-Generaal, waaraan reeds lang te voren publiciteit is gegeven en waaraan ieder Nederlandsch onderdaan heeft te gehoorzamen. Het nieuwe voorschrift van het bestuur der Staatsspoorwegen is, volgens schrijver, geen gelukkige greep geweest en zal aan de met Europeanen gelijkgestelde Chineezen nog vele onaangenaamheden en moeilijkheden bezorgen.

Intusschen is de chef van exploitatie van de Oosterlijnen van deze beschouwingen op de hoogte gebracht en ziet men met eenige spanning het antwoord van dezen autoriteit tegemoet.

Van Vreemde Koloniën.

HET PANAMAKANAAL.

Verlaten als wij stonden met onze opvatting, die Noord-Amerika verontschuldigde voor de, aan de voor den kustvaart bestemde schepen, toegekende vrijstelling van tolgelden, was het een aangename verrassing in een uitvoerig artikel van Brunet Millon, in La Dép. Colon. van 9 dezer ons standpunt gedeeld en goed verdedigd te vinden.

In het Hay-Pauncefote-verdrag van 1900 erkende de regeering te Londen de bijzondere staatkundige rechten van de Vereenigde Staten ten opzichte van het kanaal, en de regeering te Washington scheen aan Groot-Brittanië volle gelijkheid der vlaggen te verzekeren bij de vaart door het kanaal. „Scheen", zegt de schrijver, want in werkelijkheid kreeg Engeland niet de garanties, die het wenschte.

Art. 3 zegt, dat het kanaal vrij zal zijn en open voor alle natiën zonder onderscheid in de voorwaarden en plichten.

Daarmede was Engeland voldaan. Maar 't vergat een zaak: de Amerikaansche wetten. In Amerika mogen vreemde schepen de kustvaart niet uitoefenen.

De beteekenis van kustvaart is er zeer uitgestrekt. Volgens de Britsche wet is een schip, dat van Engeland naar Guernesey gaat, geen kustvaarder meer. Volgens den Amerikaanschen wetgever blijft een schip in de kustvaart als het van San Francisco langs Kaap Hoorn naar New-York gaat, ja het kan Hawaï, Porto-Rico, de Philippijnen aandoen en toch, door de plaats van begin en einde der reis, in verband met de bestemming van zijn lading, nog kustvaarder blijven. Indien het Hay-Pauncefote-verdrag een einde had willen maken aan deze opvatting, indien het had willen uitspreken, dat schepen, gaande door de Straat van Magelaan, die de voorrechten genieten aan de kustvaart verbonden, deze zouden verliezen, wanneer zij door het Kanaal van Panama gaan, dan ware dit uitdrukkelijk te vermelden geweest.

Zoodoende treden de Amerikaansche kustvaarders niet in mededinging met de internationale handelsvloot, aangezien zij een handelsdienst uitoefenen, die geen andere natie kan bezorgen, want de kustvaart is immers voor vreemde schepen verboden.

De Vereen. Staten doen de verzekerde gelijkheid der natiën dus geen geweld aan, wanneer zij de kustvaart van passagerechten vrij stellen.

Is het waar, dat de te betalen rechten hierdoor voor den internationalen handel hooger zullen worden, dan doet dit geen afbreuk aan de juistheid van het hiervoorafgaande. De eigenaar van het kanaal, gegraven met zijn geld, is vrij het doorvoertarief vast te stellen, mits geen onderscheid makende voor de schepen in de internationale vaart.

Daarentegen konden wij niet meegaan, en ook hier staat de Fransche schrijver aan onze zijde, met de opvatting aan president Taft toegeschreven, om een eventueel verzoek, om de zaak voor het Haagsche hof te brengen, te weigeren. Hierdoor zou aan de veldwinnende ideeën, voor een internationaal hof der staatsgeschillen, in sterke mate afbreuk worden gedaan door den staatsman, die er juist zeer voor heeft geijverd.

De Panama-wet heeft de vrijstelling der tolgelden ook uitgestrekt tot die Amerik. schepen in de groote vaart, welke zich beschikbaar stellen om in oorlogstijd de marine te versterken. Die bepaling zal in geen geval te handhaven zijn! De Amerik. regeering vergelijkt de vrijstelling met de premiën, die andere natiën toekennen voor schepen, welke eene dergelijke bestemming hebben, maar daarmede is een formeele schending van het Hay-Pauncefote-tractaat niet goed te praten.

Als elke afwijking, waarvoor een voorwendsel te vinden is, geoorloofd ware, zou geen verdrag meer beteekenis of waarde hebben. Amerika zal dit moeten inzien, of aan het Hof van arbitrage de beslissing moeten overlaten.

BRITSCHE KOLONIËN.

In een aan zijn regeering ingediend rapport, merkt de consul-generaal van de Vereen. Staten van Noord-Amerika in Nieuw-Zeeland op, dat geen tweede land in de wereld is aan te wijzen, waar de staatsinstellingen zulk een omvang hebben genomen. Niet alleen exploiteert de Kroonkolonie haar spoorwegen, maar ook steenkolenmijnen, waterleiding, verzekering op het leven, tegen brand en ongelukken, telegraaf en telefoon worden door den staat beheerd, bovendien worden excursies georganiseerd, hôtels en mineraalwater-bronnen bestuurd. Hij bouwt en verkoopt arbeiderswoningen. Hij exploiteert de voornaamste oesterkweekerijen en verkoopt visch uit de meren. Natuurlijk staan post- en spaarbanken onder staatsbeheer en nu is er sprake van een coöperatieve voorschotbank, die tegen lagen interest aan de landbouwers geld zal leenen.

***

Gehoor leenend aan de dikwijls geuite verklaring, volgens welke het leven in Nieuw-Zeeland onevenredig duur zou worden, heeft de regeering een onderzoek doen instellen, waardoor die bewering ten volle bevestigd is. Volgens het desbetreffend rapport der commissie zijn de levensmiddelen in de laatste 17 jaren 16 % in prijs toegenomen, de huurprijs der woningen met 20 %, de loonen der bedienden zijn verdubbeld. De tarieflasten der uitvoerartikelen zijn met 40 %, die der invoerartikelen met 4 % geklommen.

De commissie beveelt de opheffing van de invoerrechten op levensmiddelen en het materiaal voor de kleine nijverheid aan, en vraagt een strenge contrôle op de trusts.

***

Nog vóórdat het westelijk deel van Guyana definitief aan Groot-Brittanië werd afgestaan, werd Stabroek al als zetel van het bestuur aangewezen en herdoopt in Georgetown, zoodat deze plaats nu als zoodanig haar honderdjar. bestaan kan herdenken. Die gelegenheid neemt de Office Reuter te baat om eenige bijzonderheden over de hoofdplaats mede te deelen. De correspondent noemt haar een der meest aantrekkelijke steden van de wereld. Dank zij de bijzondere aandacht van regeering en gemeente zijn uitstekende maatregelen genomen om de openbare gezondheid te verzekeren. De strijd tegen de muskieten wordt op groote schaal gevoerd, de openbare reinigingsdienst is goed georganiseerd. De diepe, open slooten (erfenis van de Nederlandsche overheersching), waarin zich afval van allerlei aard ophoopte, zijn gedempt, en breede lanen doorkruisen nu de oude wijken, waar trams voorbij elegante woningen rijden.

Om de touristen tot een bezoek aan te moedigen en ze vooral naar de Kaisteur-vallen, die vijf maal zoo hoog zijn als de Niagara-vallen, te doen gaan, is een bootdienst daarheen ingesteld. Aan zee zal weldra een hotel verrijzen, naar het plan van een Londensch architect.

Men zou, dit alles lezende, niet denken zoo dicht in de buurt van Suriname te zijn.

DEENSCH ST. THOMAS.

Groot zijn de plannen, groot waren de verwachtingen voor de inrichting van St. Thomas tot een haven, die de schepen, bestemd om door 't Kanaal van Panama te gaan, moest uitnoodigen tot aanleggen. De maatschappij, die de haven zal maken en beheeren, heeft het tot nu toe echter nog slechts tot 10 millioen van de 20 millioen kronen kunnen brengen, die noodig zijn. Waar het overige vandaan moet komen is vooralsnog een raadsel, daar de Denen er bij voorkeur geen vreemd geld in willen hebben. Naar verzekerd wordt, zal toch al maar met het werk begonnen worden, de rest zal dan wel komen.

PORTUGEESCH ANGOLA.

Uit het rapport van den Britschen consul te Angola lichten wij een kijk op een eigenaardige sterke drank-politiek.

Het meest meldenswaardige voorval op 't gebied van nijverheid en handel was wel de opheffing der rhum-distilleerderijen, die gedurende bijna 50 jaren een der voornaamste takken van nijverheid vormden. Om de distillateurs schadeloos te stellen werd het bestuur der kolonie gemachtigd een leening van hoogstens 3090 conto's (ongeveer 615000 pd. st.) te

luiten, berekend naar 3000 hectaren in cultuur ten behoeve van de alcoholstokerijen.

De inkomende rechten op den wijn en de spiritualiën zijn verhoogd, de opbrengst is bestemd om rente (3%) en aflossing te leveren voor die leening. Daarvan moeten ook gedurende 4 jaren de gelden komen om den landbouw aan te moedigen, bedrag wordt per jaar op 120 contos geschat.

Zonderling klinkt de verwachting, de Inlanders, bij onthouding van alcohol, de Portugeesche wijnen in gebruik te zien nemen, anders zullen de te heffen rechten niet voldoende kunnen zijn.

FRANSCHE KOLONIËN.

De vraag was gedaan aan den minister van oorlog in Frankrijk of bij de aanwijzing van soldaten voor Algiers, Tunis of Marokko ook de gehuwde mannen en weduwnaars met kinderen ingedeeld moesten worden. Een desbetreffend besluit doet voor hen geen uitzondering maken, wanneer een korpsafdeeling, waarbij zij zijn ingedeeld, voor vertrek wordt aangewezen. Maar zij zullen nooit aangewezen worden om een troependeel voor die overzeesche landen bestemd aan te vullen.

***

Men herinnert zich hetgeen wij over de inkrimping van het Engelsche eskader in de Middellandsche Zee hebben medegedeeld. Groot-Brittanië zou in de wateren om het moederland een vloot hebben, een smaldeel in de Middellandsche Zee, een derde eskader zou zich in den Atlantischen Oceaan om en bij de Straat van Gibraltar gereed houden, om zoo noodig in de eene of in de andere richting bij te springen. Bij de verdediging van deze combinatie, beriep de regeering zich, wat de Middellandsche Zee betrof, op de intieme verhouding met Frankrijk.

Hierin ligt eigenlijk al een overwinning van het driemanschap: Duitschland, Oostenrijk, Italië, ter zee opgesloten. Groot-Brittanië was er tot nu toe prat op gegaan den twee mogendheden-standaard, waardoor het overal meester ter zee wilde blijven, te handhaven. Nu ziet het zich slechts in staat het hoofd te bieden aan den groei der marine van het drievoudig verbond, indien de kroonkoloniën hulp verschaffen en indien in de Middellandsche Zee Frankrijk meewerkt. Het lot van deze twee mogendheden wordt zoodoende veel nauwer samengesmolten dan door een verdrag zou kunnen geschieden.

Frankrijk heeft thans ook gesproken. Minister Delcassé heeft, in overleg met den ministerraad, besloten alle escadres de ligne in de oude wereldzee samen te trekken, om daar den vrede te verzekeren!

***

Volgens een correspondentie uit Rabat van 3 September zou de krijgsmacht van El Heiba, den blauwen sultan, de uitgeroepene in Marrakech, niet schrikwekkend zijn geweest. Hij had 2 mehallas. De een van Heiba bestond uit ongeveer 1000 ruiters, gewapend met achterlaad-, voorlaad- en vuursteengeweren, 6 oude bronzen kanonnen, één mitrailleuse op drievoet, met weinig munitie en...... 2 neger-kanonniers. De troep te voet is 2 à 3000 man sterk, bijna allen met vuursteengeweren. De andere mehalla, van den khalifa, bestaat uit een samenvoeging van verschillende stammen, tot een totaal van 3000 man, deels te paard en wier bewapening niet beter is; kanonnen heeft deze troep niet.

Het gevaar dreigt dus zeker niet door te verwachten tegenstand van een goed georganiseerde of sterke troepenmacht, dit is ook dadelijk gebleken bij de gemakkelijk geslaagde pogingen om Marrakech te hernemen. Als de nadere berichten spreken van een terugdrijven van 10.000 vijanden, zal dit wel overdreven zijn, maar mogelijk is het, want juist daarin zit het gevaar, dat de mahomedaansche bevolking tegen de christen regeering, de gekleurde tegen den blanke, de inboorling tegen den vreemden overheerscher een geheime haat koestert, die een pretendent-sultan gemakkelijk een aanhang bezorgt. Die taaie, veerkrachtige haat zal in bedwang gehouden moeten worden, totdat de bevolking gewend is aan de orde, of overtuigd is van 't nuttelooze van haar verzet, of misschien tot de gevolgtrekking komt, dat het gezag van den vreemden overheerscher milder is dan dat van de eigen heerschers.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

De Indische postspaarbank in 1911.

Bij de Javasche Boekhandel en Drukkerij te Batavia is verschenen het verslag omtrent den dienst der postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1911.

We ontleenen daaraan het volgende: Het aantal inleggers steeg van 80389 op ultimo December 1910 to 91876 op ultimo December 1911, welk aantal over de verschillende landaarden verdeeld was als volgt: Europeanen 41964 of 45.68 percent, Inlanders 45694 of 49.73 percent, Vreemde Oosterlingen 4218 of 4.59 percent.

Op het einde van elk der laatste vijf jaren waren deze verhoudingscijfers:

	Europeanen.	Inlanders.	Vr. Oosterlingen.
1907	50.03%	46.28%	3.69%
1908	48.34 „	47.67 „	3.99 „
1909	46.34 „	49.28 „	4.38 „
1910	45.93 „	49.55 „	4.52 „
1911	45.68 „	49.73 „	4.59 „

Het aantal Europeesche inleggers nam in 1911 toe met 5036 tegen 3931 in 1910; dat der Inlanders met 5863 tegen 4738 in 1910, en dat der Vreemde Oosterlingen met 588 tegen 511 in 1910; eene belangrijke vermeerdering alzoo. De percentswijze verhouding blijft zich wijzigen ten gunste der Inlanders en der Vreemde Oosterlingen en ten nadeele van de Europeanen.

Op 1 Januari 1911 bedroeg het totale tegoed der inleggers *f* 8.472.726.05, welk bedrag op 1 Januari 1912 was gestegen tot *f* 9.177.663.46½.

Dit tegoed was naar den landaard der inleggers verdeeld als volgt:

		op 1 Januari 1911.
Europeanen	f 7.269.293.95^{5}	tegen f 6.750.744.93
Inlanders	„ 1.605.136.90	„ „ 1.451.644.31^{5}
Vr. Oosterlingen	„ 302.632.62	„ „ 270.336.80^{5}

overeenkomende met resp. 79.21 pct., 17.49 pct. en 3.30 pct. van het totaal tegoed.

Aan het einde der laatste vijf jaren waren de verhoudingscijfers tusschen Europeanen, Inlanders en Vreemde Oosterlingen als volgt:

	Europeanen.	Inlanders.	Vr. Oosterlingen.
1907	84.30%	13.90%	1.80%
1908	81.93 „	15.92 „	2.15 „
1909	80.28 „	16.73 „	2.99 „
1910	79.68 „	17.13 „	3.19 „
1911	79.21 „	17.52 „	3.30 „

Het tegoed der Europ.	vermeerderde met	f 518.549.01^{5}
„ „ „ Inl.	„	„ „ 153.492.56^{5}
„ „ „ Vr. Oost.	„	„ „ 32.295.81^{5}

In 1910 waren deze bedragen:

Europeanen	vermeerdering	„ 487.935.53^{5}
Inlanders	„	„ 146.729.86
Vreemde Oosterlingen	„	„ 32.852.51^{5}

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde.

Van het door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land en Volkenkunde uitgegeven tijdschrift zijn twee afleveringen verschenen, n.l. van Deel 66 afl. 4, en van Deel 67 afl. 2.

Eerstgenoemde bevat éene bijdrage, n.l. de zoogenaamde „Consideratiën" van den Gouverneur-Generaal Van Imhoff, uitgegeven met een inleiding en noten door Prof. Mr. J. E. Heeres.

De titel van Van Imhoff's geschrift van ongeveer 1741, dat nooit in zijn geheel was uitgegeven, luidt:

„Consideratiën over den tegenwoordigen staat van de Nederlandsche Oost Indische Maatschappij met relatie voornamentlijk tot haar Bestier, Handel, Scheepvaart en Huijshoudinge in Indien, vervat in eenige Poincten, meer dan andere van opmerkinge ter aantoninge van het algemene verval harer zaken, en op wat wijse men deselve veel ligt soude kunnen redresseeren."

In zijne inleiding zegt Prof. Heeres o.m.:

„De redenen, welke Van Imhoff hebben geleid tot het indienen van zijne overwegingen, zijn bekend. De Compagnie vertoonde reeds lang sporen van beslisten achteruitgang en heelmeesters waren er reeds genoeg bezig geweest met het behandelen van de patiënt. Niemand echter onder hen, welke toen reeds durfde adviseeren tot dien algeheelen ommekeer in haar wijze van leven, die haar misschien nog had kunnen redden; niemand ook, die de operatie durfde aanraden, welke haar lichaam van de zeere wonden, die het teisterden, had kunnen verlossen. Huis middeltjes werden aanbevolen, kleine plaatselijke aanwendingen van het mes, zonder uitwerking van werkelijke beteekenis. De doodelijke ziekten, waaraan de Compagnie leed: haar op de spits gedreven monopolie staatkunde, die haar hoe langer hoe meer hooi op de vork had doen laden, een last, waaronder zij gebukt ging en waarvan zij toch aan niemand anders iets van belang wilde afdragen; de twee-eenheid van koopman en souverein, die hoe langer hoe meer den koopman benadeelde, omdat deze moest betalen de kosten, welke de souverein had te dragen en den souverein in discrediet bracht omdat hij steeds den koopman naar de oogen had te zien en dus tegenover den Aziatischen onderdaan niet kon optreden, zooals dat den souverein betaamde; de schandelijke financiëele politiek, in Nederland vooral, die dividenden uit deed betalen, ook als er met verlies werd gewerkt, die het eene gat met het andere trachtte te stoppen en dus het gat steeds grooter maakte; het zoo goed als geheel ontbreken van eenig toezicht op het moreel gehalte van de

ambtenaren, die werden uitgezonden en het ontbreken ook daardoor van de noodige goede elementen om de hooge bestuursfuncties te vervullen: al deze groote kwalen werden wel erkend, maar niet voldoende onder de oogen gezien, nog minder voldoende bestreden.

En dit deed ook niet Van Imhoff in zijne Consideratiën. De volkshumor die het schip, waarmee hij naar Indië vertrok, omdoopte van de Hersteller, zooals men het te zijner eere had genoemd, in de Verstelder, sloeg den spijker op den kop. Lapwerk bleef het onder hem, al moet erkend worden, dat sommige zijner daden (bijv. de bestuursorganisatie van Midden- en Oost-Java) van iets meer kracht getuigen dan de zoetsappige, pruikerige Consideratiën."

De bovengenoemde afl. 2 van deel 67 der Bijdragen bestaat uit de volgende opstellen:

Surinaamsch bijgeloof. Iets over Wintie en andere natuur-begrippen, door F. P. en A. P. Penard (met illustraties). — Over Indonesisch bamboe-ornament. Met illustraties naar teekeningen van den schrijver, door J. A. Loebèr Jr. — Zang XXIII tot XXXII van den Nagarakrtagama, door Prof. Dr. H. Kern. — Der Dialekt der „Olon Maanjan" (Dajak) in Süd-Ost-Borneo, von Hermann Sundermann. — Gebruiken bij de rijstteelt in Tajan en Landak, door M. C. Schadee. — Ziekten en dokters op de schepen der Oost-Indische Compagnie, door Dr. J. de Hullu.

In het bijzonder vestigen wij de aandacht op het zeer belangrijke artikel van de gebroeders Penard over Surinaamsch bijgeloof.

Katholieke en Protestantsche Zending in Indië.

Het dagblad De Tijd van 15 Augustus j.l. bevatte een hoofdartikel over „Katholieke Missiën in Oost-Indië" van de hand van Dr. M. Neyens, M. S. C. Apostolisch perfect van Nederl. Nieuw-Guinea.

De schrijver zegt daarin o.a. dat men in het katholieke Nederland begint te begrijpen, „dat er nog iets anders te doen valt in Indië dan carrière te maken en geld verdienen; dat Indië niet alleen het land is van den orang-oetan en den pithekanthropus, maar dat er millioenen menschen wonen, nog altijd van de zegeningen, door Christus gebracht, verstoken.

Men begint te begrijpen, dat de tijd gekomen is, om eindelijk aan Christus plechtig eerherstel te schenken voor de oneer, Hem hier aangedaan; om op de ontelbare eilanden van onze Zuidzee weer te doen verrijzen in volle glorie zijn kruis door Nederland's zonen omvergehaald, vertrapt en met smaad overladen; om de nakomelingen dier heldhaftige Christenen der 16e en 17e eeuw weer in het bezit te stellen van ons heilig, katholiek geloof, hun met ruw geweld ontnomen; om, in één woord ook voor deze Oost-Indische stammen, het „instaurare omnia in Christo" te verwezenlijken.

De heer W. Jonker Jr. komt nu in het jongste Nr. van de „Nederlandsche Zendingsbode" tegen dit schrijven op. Men ziet, zegt hij, „Rome zit niet stil. De overal geopende deuren in de Heidenwereld wil ook zij binnentreden en wij twijfelen er niet aan, of zij zal het ook doen. De roepstem van Dr. Neyens zal weerklank vinden. Rome zit niet stil......

Wat zullen de Protestantschen doen? Toezien, dat Rome zich opmaakt om Indië voor zich te eischen? Of zal men krachtig de handen ineenslaan, opdat onze zendingsvereenigingen niet langer als 't ware aan handen en voeten gebonden zullen zijn? De Heer geve, dat de tekorten verdwijnen en aan de vele roepstemmen om arbeiders gehoor kan worden gegeven.

Hadden onze Moravische Broeders zich niet over Suriname ontfermd, zeker zou dit reeds in de macht van Rome zijn. Duitsche broeders brachten het Evangelie in deze, onze kolonie, waarheen Rome ook reeds begeerig het oog slaat. Op Curaçao kreeg het reeds vasten voet."

Men zij gewaarschuwd."

Wij kunnen niet zeggen, dat des heeren Jonker's schrijven streeft naar de zoo hoog geprezen Christelijke verdraagzaamheid."

Onderzoek mindere welvaart.

Door de commissie voor het onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera, zijn weder eenige bundels in het licht gegeven, n.l.:

Een overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar de economie van de desa en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen. Deel I: eigenlijk overzicht der samentrekkingen der afdeelingsverslagen (1904—1906); Deel III: Bijlagen van het eigenlijk overzicht.

Een overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar het recht en de politie en de daaruit gemaakte gevolgtrekkingen. Deel I: eigenlijk overzicht der afdeelingsverslagen (1904—1906); Deel III Slotbeschouwingen.

Deze vier lijvige boekdeelen bevatten een schat van gegevens; op den inhoud kunnen wij, met het oog op de ons toegestane plaatsruimte, natuurlijk niet ingaan.

Catalogus der Koloniale Bibliotheek.

Het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde en het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage bezitten een gezamelijke boekerij bekend onder den naam van „Koloniale Bibliotheek", waarvan in 1908 een catalogus in druk verscheen, samengesteld door G. P. Rouffaer en W. C. Muller.

Sedert verschenen jaarlijksche opgaven van aanwinsten dier bibliotheek, waaruit blijkt, dat „zij een belangrijke plaats blijft innemen naast andere instellingen van dergelijken aard en voor behoorlijke aanvulling en completeering voortdurend zorg wordt gedragen.

In een voorwoord van de thans verschenen 4e jaarlijksche opgave van aanwinsten, deelt W. C. Muller een en ander mede in verband met deze uitgave.

Contract voor Javanen op het Maleische schiereiland.

De Ind. Mercuur van 10 Sept. schrijft: „De Ned.-Indische regeering heeft nu, buiten en behalve de bekende „voorschriften tot uitvoering van de wervingsordonnantie", vastgesteld „een model voor de werkcontracten tot het verrichten van arbeid in de Straits Settlements en de Gefedereerde Maleische Staten."

Het opmerkelijke in dit (in het Engelsch gestelde) model-contract is, dat den Javanen in verschillende opzichten betere arbeids- en levensvoorwaarden worden beloofd dan aan deze zijde der Straat van Malakka door de Regeering worden geëischt. Zoo is het maximum aantal werkuren per dag (in Indië 10 voor den Overwal op 9 gesteld. Wanneer de arbeider langer dan 9 uur op een dag werkt „op verzoek van den werkgever" — een verzoek kan geweigerd worden — moet overwerk betaald worden, bedragende anderhalf maal het gewone uurloon. En er mag niet meer dan 6 dagen in de week gewerkt worden (gedurende den heelen contracttijd niet meer dan 300 dagen). Voorgeschreven Zondagsrust dus.

Wat zouden er een verontwaardigingskreten opgaan, wanneer de regeering hier zooiets eens eischte, hier, waar het hari-besar-stelsel is ingeroest, zegt de Sum. Post, aan welk blad de Ind. Merc. bovenstaand bericht ontleent.

Weekblad voor Indië.

No. 16 van het Weekblad bevat het 4e vervolg van het geïllustreerde artikel „Met den Gouverneur-Generaal op reis", door M. van Geuns.

Verder schrijft S. onder het hoofd „Kleine cultures", over enkele ziekten van de vanille.

Mr. Cornelis geeft „Kiekjes uit de rechtszaal", en „Ofoei" penkrast Indische toestanden.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 37: Handelsovereenkomst tusschen Canada en Britsch West-Indië, door H. C. Prinsen Geerligs. — Het cocavraagstuk op Java. — Proefstation Midden-Java. Lezing over robusta en aanverwante koffiesoorten, door Dr. C. J. J. v. Hall. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — Een toekomst voor Java-thee in de Vereenigde Staten van Amerika. — Koffiecultuur op Celebes. Enz.). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en Trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial

Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscrt.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 21 Augustus 1912; De Locomotief t/m 20 idem; Het Soer. Handelsblad t/m idem; De Sumatrapost t/m 22 idem; De Sumatrabode t/m 21 idem; Tjahaja Sumatra t/m idem; De Indische Gids no. 38; Weekblad voor Indië no. 18; De Banier no. 33; De Bandelier no. 6; Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw; Onze Vloot no. 37.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Ned.-Indië is de spoedige uitzending noodig van een tiental jonge geneeskundigen, niet ouder dan 30 jaren, die in het bezit zijn van een diploma als **Nederlandsch arts.**

Zij treden in tijdelijken dienst voor ten minste één jaar, doch zijn bestemd om in vasten dienst over te gaan, wanneer de bij de Staten-Generaal aanhangig te maken voorstellen, tot reorganisatie van den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederl.-Indië, waaromtrent inlichtingen kunnen worden verkregen bij de afdeeling D (Personeel) van het Departement van Koloniën, worden aangenomen.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden: a. overtocht naar Nederl.-Indië en, ingeval de bovenbedoelde voorstellen niet mochten worden aanvaard binnen één jaar na beëindiging van de verbintenis, terug voor gouvernementsrekening als passagier der 1e klasse, c.q. ook voor het wettig gezin; b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 2000; c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Ned.-Indië en voortdurende totdat daar te lande het activiteitstraktement ingaat.

In Indië wordt genoten eene bezoldiging van *f* 400 's maands. Bij overgang in vasten dienst wordt, indien bovenbedoelde voorstellen worden aangenomen, na één jaar dienst eene verhooging ontvangen van *f* 100 's maands en voorts 2 verhoogingen, elke eveneens van *f* 100 's maands, na respectievelijk 4 en 7 jaren dienst, te rekenen van het tijdstip van eerste indiensttreding af.

De uit te zenden geneeskundigen moeten zich schriftelijk verbinden tot teruggave van hetgeen wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië van regeeringswege te hunnen behoeve wordt betaald, wanneer zij niet binnen den hun aan te wijzen tijd naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, dan wel worden ontslagen om andere redenen dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan — ter beoordeeling der Regeering — binnen 3 jaar na hunne aankomst op Java in geval van overgang in vasten dienst, of, indien voor dergelijken overgang geen gelegenheid mocht bestaan, binnen één jaar.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich aanmelden bij het Dept. van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van: a. hun diploma; b. een bewijs van voldoening aan de nationale militie, afgegeven door den burgemeester der gemeente, waarvoor zij geloot hebben; c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, na dagteekening dezer afgegeven door den burgemeester van hunne laatste woonplaats; d. een uittreksel uit hunne geboorteakte; e. eene opgave of zij gehuwd of ongehuwd zijn en c.q. van het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

(Ned. Staatscrt. van 8 en 9 Sept. '12, No. 210.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 16 Aug. 1912. No. 66.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 10 maanden verlof aan Mr. Dr. W. M. G. Schumann; een jaar aan den onderwijzeres Mej. J. J. C. van der Staaij; 10 maanden aan den onderwijzer J. A. Cobben.

Ontslagen: op verzoek eervol de hortulanus H. J. Wigman Sr., de onderwijzeres Mej. C. A. G. Lagers.

Benoemd: tot controleur B.B. op Java en Madoera N. W. van der Hoeven, C. H. A. Reimers, E. A. Zorab en A. H. de Jong; tot lid van de weeskamer te Makassar J. A. H. Misero; tot secretaris van de weeskamer te Padang M. L. M. van der Linden; tot adjunct-kassier te Semarang E. D. L. Verwoord.

Geplaatst: in de residentie Amboina de controleur G. A. van Drunen.

Benoemd: tot controleur in de residentie Benkoelen H. Radersma.

Geplaatst: te Batavia de onderwijzer W. Kok.

Overgeplaatst: naar Magelang de onderwijzer Ch. Meijer; naar Kendal de idem Y. F. Ypeij; naar Menado de idem F. Koster.

Benoemd: tot onderwijzerer te Poerwokerto Mej. M. G. Harms.

Overgeplaatst: naar Amboina de onderwijzer E. F. van Veghel; naar Tjiandjoer C. J. F. Denker; naar Probolinggo J. Sas; naar Kagok J. A. Schenkel; naar Salatiga W. J. van Es; naar Soekaboemi J. H. Colbers; naar Palembang W. Schuit; naar Wlingi A. J. Muskens.

Benoemd: bij de S. S. op Java tot commies J. L. Hereman; tot machinist Ph. Bieger.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein H. Th. Spook.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondheid Dr. H. A. Sissingh.

Bevorderd: tot kapitein-kwartiermeester J. de Vos; J. A. Spoor, H. L. K. M. Schieffelers; G. J. Bloem, J. A. H. Rijnders en J. A. Dijkland; tot 1en luit.-kwartiermeester H. Jonker en P. M. Dee.

Verleend: een jaar verlof aan den ingenieur B. W. van Vliet.

Uit de Javasche Courant van 20 Aug. 1912. No. 67.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof (binnenlandsch) aan den hoofdcommies C. F. E. Blankenstein; elf maanden aan den onderwijzer G. Roswinkel; 10 maanden aan Mr. C. A. Wienicke en den ingenieur E. H. Karsten.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar Ph. A. Schenkhuijsen; de klerk J. F. Schelkers.

Benoemd: tot predikant te Semarang W. v. Grietshuijsen; te Soerabaja P. Nieuwenhuis; tot secretaris van de weeskamer te Batavia P. L. Leidelmeijer; tot houtvester H. J. Koster.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B.B., C. A. M. Welter.

Geplaatst: in de residentie Madioen de controleur N. Scheltema; in de residentie Kedoe A. W. Ph. Holwerda; in Besoeki J. J. Viehoff; in Batavia C. H. A. Reimers; in de Preanger E. A. Zorab; in Pekalongan A. H. de Jong.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzer G. Verwijk; naar Oengaran de onderwijzeres Mej. G. L. Feekes.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luitenant E. D. Langenhagen; elf maanden aan den 1en luitenant H. Scheurleer; een jaar aan den 1en luitenant J. J. H. Smeenk; een jaar aan den onderluitenant H. P. W. Bartelink.

Geplaatst: bij het 2e bat. de luit.-kolonel P. A. Mollinger.

Overgeplaatst: naar Atjeh de luit.-kolonel R. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt; bij het 15e bat. de luit.-kolonel H. J. van Bremen; bij het 3e depot-bat. de majoor J. J. M. Hageman; bij het 6e bat. de kapitein M. C. Maas.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en stuurman bij de gouvernementsmarine A. F. van Keulen.

Belast: met de waarneming der betrekking van onderhavenmeester J. F. Jansen.

Errata.

In de cijfers, welke wij de vorige week overnamen, uit het ontwerp der Indische Begrooting voor 1913, kwamen een paar misstellingen voor, die ons aanleiding geven, het betrokken gedeelte hier nog eens weer te geven:

„De minister acht den tijd gekomen om de verdere afschaffing van de heerendiensten in de gouvernementslanden op Java ter hand te nemen. Hij wil een groote schrede nader tot het einddoel doen door, tegen verhooging van het door de heerendienstplichtigen, in verband met de vroegere afschaffing van heerendiensten op te brengen hoofdgeld, al dadelijk geheel af te schaffen, de heerendiensten:

a. het onderhoud van en het doen van gewone herstellingen aan groote post- en binnenwegen.

b. het verzamelen en transporteeren van verhardingsmateriaal ten behoeve van de sub *a.* omschrevan werken. Om die diensten in vrijen arbeid te kunnen doen verrichten zal jaarlijks noodig zijn een totaalbedrag van *f* 4.280.438.

Daartegenover zal door de heerendienstplichtigen in totaal *f* 3.749.585 's jaars aan hoofdgeld kunnen worden opgebracht. Het offer, van de schatkist gevergd, zou dan bedragen *f* 530.853, vermeerderd met 8 pCt. van de verhooging van het hoofdgeld voor collecte-loonen of *f* 299.967, in het geheel dus *f* 830.820 's jaars.

De afschaffing zal in een tijdperk van 3 jaren plaats vinden.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te oekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat 56.**

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Vijf jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Drie geg. Ond.-Officieren O.-I. L., waarvan één is gedipl. ziekenverpleger, voor eenig administratiewerk, geldinkasseeren, magazijnmeester.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen.

Twee geg. O.-I. mil. v. oppasser of magazijnknecht.

Een heer voor muzieklessen.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Beschikb. voor de reis naar Indië twee zeebaboes en 1 mannelijke Inlandsche bediende.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	Maleisch.	
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	Javaansch.	
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch.	

LEDEN die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17**, de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor de noodlijdenden op Bonaire en Aruba de som van f ....

NAAM: WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.